

UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA EKONOMICKO-SPRÁVNÍ

**NEROVNOMĚRNÝ ROZVOJ REGIONŮ VE VYBRANÝCH
STÁTECH SVĚTA – KAMBODŽA**

DIPLOMOVÁ PRÁCE 2011

Autor: Milena Čepčářová

Vedoucí práce: doc. Ing. arch. Vladimíra Šilhánková, Ph. D.

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Milena ČEPČÁŘOVÁ**
Osobní číslo: **E09791**
Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Regionální rozvoj**
Název tématu: **Nerovnoměrný rozvoj regionů ve vybraných státech světa
- Kambodža**
Zadávací katedra: **Ústav veřejné správy a práva**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem práce je zhodnotit kvalitu života v rozvojových regionech po odchodu humanitární pomoci

1. Nerovnoměrný rozvoj regionů ve světě
2. Rozvojová pomoc a její organizace
3. Případová studie - Kambodža
4. Návrh praktického projektu "Jak dál po odchodu humanitárních organizací?"

Rozsah grafických prací: -
Rozsah pracovní zprávy: cca 50 stran
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

CIHLÁŘ, Michal. Kambodža v detailech. Praha : Gallery, 2006. 336 s. ISBN 80-86990-06-0

COLLIER, Paul. Miliarda nejchudších - Proč se některým zemím nedaří a co s tím? . Praha : Vyšehrad, 2009. 217 s. ISBN 978-80-7429-010-7

EASTERLY, William . Břemeno bílého muže - Proč pomoc západu třetímu světu selhává . Praha: ACADEMLA, 2010. 454s. ISBN 978-80-200-1776-5

International Development Strategy for the Third United Nations Development Decade. Dostupné

z WWW:<http://www.un.org/documents/ga/res/35/a35r56e.pdf>

NOŽINA, Miroslav. Dějiny Kambodže. Praha : NLN - Nakladatelství Lidové noviny, 2007. 384 s. ISBN 978-80-7106-897-6

Vedoucí diplomové práce: doc. Ing. arch. Vladimíra Šilhánková, Ph.D.
Ústav veřejné správy a práva

Datum zadání diplomové práce: 23. června 2010

Termín odevzdání diplomové práce: 6. května 2011

doc. Ing. Renata Myšková, Ph.D.

děkanka

L.S.

doc. Ing. Jolana Volejňáková, Ph.D.

vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 2. srpna 2010

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o využití této práce jako školního díla podle §60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 1. 5. 2011

Milena Čepčářová

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí mé diplomové práce doc. Ing. arch. Vladimíře Šilhánkové, Ph.D. za její podnětné návrhy i čas, který mi věnovala při konzultacích.

Můj zvláštní dík patří mým rodičům, kteří mi všestranně pomáhali a podporovali po celou dobu mého studia.

Anotace

Tato práce se věnuje problematice nerovnoměrného rozvoje regionu ve vybraných státech světa. Rozebírá jednotlivé teorie regionálního rozvoje. Zabývá se rozvojem v celosvětovém i regionálním měřítku a v neposlední řadě zmiňuje rozvojovou pomoc České republiky.

Další část se zabývá státem, který je příjemcem této pomoci – Kambodžou. Zmiňuje cíle tisíciletí, které si země stanovila. Popisuje jednotlivé projekty, které jsou podporovány donorskými zeměmi, ale také projekty, které iniciuje samotná Kambodža.

Klíčová slova

Nerovnoměrný rozvoj, Kambodža, pomoc, cíle tisíciletí

Summary

This thesis deals with the problems of uneven development of the regions in selected countries of the World. There are several theories of the regional development. It deals with the development of global and regional level and finally mentions the development assistance of the Czech Republic.

Another part deals with the state receiving this assistance - Cambodia. It mentions the MDG's, which the country has set itself. It describes the various projects which are supported by assisting countries, but also projects that initiates Cambodia itself.

Keywords

Uneven Development, Cambodia, assistance, MDG's

OBSAH

ÚVOD	10
1 TEORIE REGIONÁLNÍHO ROZVOJE [11]	12
1.1 Neoklasické modely regionálního růstu – jedno a dvousektorové.....	15
1.1.1 Jednosektorový model.....	15
1.1.2 Dvousektorový model.....	16
1.2 Nová ekonomická geografie a nová teorie růstu	17
1.3 Teorie „Jádro – periferie“	19
1.3.1 Teorie exportní základny	19
1.3.2 Harrod-Domarův růstový model.....	20
1.3.3 Teorie růstových pólů	21
1.3.4 Teorie kumulovaných příčin	22
1.3.5 Teorie nerovnoměrného rozvoje.....	23
1.3.6 Teorie polarizovaného rozvoje	24
2 ROZVOJ NA REGIONÁLNÍ, RESP. GLOBÁLNÍ ÚROVNI	26
2.1 Vyvážený rozvoj obecně a limity jeho řešení	27
2.1.1 Politické předpoklady vyváženého rozvoje	28
2.1.2 Lidská práva – podmínka vyváženého rozvoje	30
2.2 Rozvoj v celosvětovém měřítku.....	31
2.3 Příčiny nevyváženého rozvoje	33
2.4 Měřitelnost regionálních disparit na globální úrovni	34
2.4.1 Metody měření regionálních disparit	35
2.4.2 Měřítka hodnocení regionální konkurenceschopnosti.....	36
2.5 Závěr – rozvojová pomoc obecně	38

3	ROZVOJOVÁ POMOC ČESKÉ REPUBLIKY	39
3.1	Cíle a motivace zahraniční rozvojové spolupráce České republiky	40
3.2	Finanční zajištění	41
3.3	Aktéři rozvojové spolupráce ČR.....	45
3.4	Formy rozvojové spolupráce v ČR.....	47
3.4.1	Dvoustranná (bilaterální) rozvojová spolupráce	48
3.4.2	Trojstranná (trilaterální) rozvojová spolupráce	49
3.4.3	Mnohostranná (multilaterální) rozvojová spolupráce.....	50
3.5	Objem rozvojové pomoci ČR	51
3.6	Závěr první (teoretické) části práce	53
4	PŘÍKLAD ROZVOJOVÉ POMOCI - KAMBODŽA	54
4.1	obecné informace	54
4.2	Ekonomická charakteristika země	57
4.2.1	Přijímaná a poskytovaná rozvojová pomoc	59
5	ROZVOJOVÉ PROJEKTY KAMBODŽSKÉHO KRÁLOVSTVÍ	59
5.1	Kambodžské rozvojové cíle tisíciletí	61
6	ROZVOJOVÁ POMOC ČESKÉ REPUBLIKY V KAMBODŽE	62
6.1	Projekty rozvojové spolupráce ČR s Kambodžou	63
6.1.1	Zhodnocení souladu projektů financovaných z ČR s Kambodžskými rozvojovými cíli	66
6.2	Vyhodnocení kambodžských cílů	66
6.2.1	Úspěchy kambodžských cílů tisíciletí.....	66
6.2.2	Nedostatky kambodžských cílů tisíciletí	67
	ZÁVĚR A DOPORUČENÍ PRO DONORSKÉ STÁTY, ZEJM. ČR	68
	RESUMÉ / SHRUTÍ	70

ZDROJE	74
SEZNAM TABULEK.....	77
SEZNAM GRAFŮ	78
SEZNAM PŘÍLOH	79

ÚVOD

Je zřejmé, že na Zemi vždy existovaly rozdíly mezi jednotlivými místy, a to jak v kvalitě života obyvatel, v množství zdrojů či bohatství. Primárním zdrojem této nerovnoměrnosti je nerovnoměrné rozmístění přírodních zdrojů. V průběhu vývoje společnosti docházelo k rozvíjení vnitřní diferenciaci.

Tak jako vznik nových specializovaných společenských činností a funkcí vedl ke vzniku nových sociálních vrstev a tím k prohloubení sociální diferenciaci společnosti, tak i územní koncentrace těchto činností a funkcí vedla k větší akumulaci bohatství a moci v některých místech a k rychlejšímu "rozvoji" těchto míst ve srovnání s místy, která neměla dostatek těchto zdrojů.

Selektivita společenského a ekonomického vývoje, zvýhodňující určitá místa před jinými, vedla k dalšímu prohlubování nerovnoměrnosti v prostorovém i sociálním uspořádání společnosti.

Nynější stupeň nerovnoměrnosti, a to jak v geografickém tak v i sociologickém smyslu v rozložení zdrojů, moci, bohatství či příležitostí, je výsledkem předešlého vývoje společnosti. Poloha místa narození ovlivňuje nejen budoucí příjmy a pravděpodobnost dožití se stáří, ale také šance člověka na dostupnost adekvátní výživy, bydlení, vzdělání, zdravotnické péče, placeného zaměstnání, atd.

Místa světa jsou rozvíjena činností mnoha aktérů s různými představami o směru vývoje a různou mocí prosadit svoje představy. Nerovnoměrný rozvoj světa je tak výsledkem nejen společenského vývoje, ale i politiky rozvoje, v níž se střetává více aktérů s různými cíli a různou mocí je prosadit.

Diskuse příčin nerovnoměrného rozvoje regionů ve světě nemůže vycházet jen ze současné existence, ale musí být se opírat o alespoň rámcové přiblížení minulého vývoje. Neexistuje objektivní historie, jelikož každý výčet dějin je selektivní, neboť z obsáhlého množství

minulých událostí jsou vybírány jen ty, které jsou považovány za významné a jsou zdůrazněny ty nejvýznamnější.

Ve své diplomové práci se zaměřuji na nerovnoměrný rozvoj regionů ve světě. Mým cílem je zhodnocení kvality života v zaostalých regionech světa se zaměřením na vývoj v Kambodži po odchodu rozvojové pomoci. Praktickým cílem by měl být návrh projektu „Jak dál po odchodu humanitárních organizací?“.

1 Teorie regionálního rozvoje [11]

Teorie regionálního rozvoje představují ucelený systém, které vysvětluje působení základních faktorů, subjektů, mechanismů a dalších souvislostí regionálního rozvoje. Byly vytvářeny desítky let a prošly řadou vývojových fází, a proto lze je hodnotit mnoha způsoby, a to v závislosti na nejrůznějších kritériích. Tradičně se dělí do dvou skupin. Do první skupiny řadíme teorie regionální rovnováhy, tzv. konvergenční teorie, kde se autoři přiklání k názoru, že přirozenou a základní tendencí regionálního rozvoje je vyrovnávání rozdílů mezi regiony. Naproti tomu druhá skupina je tvořena teoriemi regionální nerovnováhy. Přesvědčení těchto autorů je takové, že v průběhu vývoje dochází spíše ke zvyšování regionálních rozdílů.

O další dělení teorií regionálního rozvoje se zasloužil Markusen, který použil členění na induktivní a deduktivní a na teorie zdůrazňující stranu poptávky a stranu nabídky. Druhé dělení má význam především z hlediska vytváření regulačních nástrojů, včetně koncepce regionální politiky.

Za základní teorie regionálního rozvoje jsou však považovány výše uvedené teorie konvergenční a divergenční, přestože prošly v průběhu 20. století značnými proměnami a to jak v oblasti státních intervencí jak v ekonomice, tak i ve společnosti.

Následující tabulka zobrazuje schéma vývojových etap názorů na roli státu v ekonomice a ve společnosti a hlavní implikace pro teorie regionálního vývoje a pro koncepci regionální politiky.

Tabulka 1: Schéma vývoje názorů na roli státu v ekonomice pro teorii regionálního rozvoje

Obecný přístup	Převažující teorie regionálního vývoje	Regionální politika
Neoklasický (1920-1940)	teorie regionální rovnováhy (zejména tzv. neoklasické modely)	hlavní nástroje - nástroje zvyšující mobilitu pracovních sil
keynesiánský (1950-1975)	teorie regionální nerovnováhy (např. teorie kumulativních příčin, teorie pólů růstu)	nástroje podporující příliv investic ze soukromého i veřejného sektoru do problémových regionů
neomarxistický (1970-1985)	teorie regionální nerovnováhy (např. teorie nerovné směny)	návrhy na opatření neomarxisté neformulovali (v socialistických zemích byla regionální politika velmi účinná, ale za cenu ztráty vnější
neoliberální (1975-)	teorie regionální rovnováhy i nerovnováhy (např. nová teorie růstu, teorie závislosti na zvolené	podpora lokální iniciativy, decentralizace kompetencí, deregulační opatření
neoinstitucionální (1980-)	teorie regionální nerovnováhy (např. teorie průmyslového okrsku, teorie učících se regionů)	spolupráce a inovace, podpora malých a středních firem, šíření inovací, networking, proměna místních institucí založená na učení

Zdroj: BLAŽEK, Jiří; UHLÍŘ, David. Teorie regionálního rozvoje : Nástin, kritika, klasifikace. Praha : Karolinum, 2002. 211 s. ISBN 80-246-0384-5.

Jednotlivé směry se snaží odpovědět na několik otázek, přičemž jedna ze základních je ta, která se zabývá názorem na roli státu v ekonomice. Současné teorie se vyhýbají extrémům, které představuje zcela neintervencionistické (zejména neoklasické a do značné míry i neoliberální směry) a zcela intervencionistické (kam se řadí keynesiánství a neomarxismus). Teoretici hledají v dnešní době vhodnou míru státního intervencionistu a to tak, že řeší složitá dilemata mezi principem zásluhovosti a principem solidarity. Náročnost řešení je způsobeno

subjektivitou vnímání obou zmíněných principů jednotlivci a také značné proměnlivosti názorů mezi různými společnostmi v čase. Dalším dilematem je řešení otázky vzniku a významu nerovností pro vývoj ekonomický a sociální. V liberálních směrech je zřejmý fakt, že čím větší prostor se poskytne tržním silám, tím rychlejší bude ekonomický vývoj. Na druhé straně alespoň částečné omezení působení tržních sil hovoří jak hlediska sociální, tak i hlediska ekonomická, zejména pak snaha předejít monopolizaci ekonomiky a udržet tak konkurenční prostředí. K sociálním hlediskům se řadí jednak hlediska charitativní (pomoc a ochrana slabších) a také zohlednění skutečnosti, že příjem jednotlivců nezávisí jen na vlastních schopnostech a na existujících vnějších omezeních, kterými jsou například přístupy ke vzdělání, existující vlastnické vztahy, prostor pro sociální i geografickou mobilitu, ale také na ochotě riskovat. Z tohoto vyplývá, že také rozdíly v životní úrovni obyvatel různých regionů nejsou závislé jen na schopnostech a iniciativě jejich obyvatel, ale například i na ekonomické struktuře, která je často v určitém historickém období ovlivněna disponibilními přírodními zdroji. Neméně významný je také vliv geografické polohy a konkrétních vládních rozhodnutí (např. lokalizace zbrojní výroby, či umístění staveb velké dopravní infrastruktury).

Je však nutné podotknout, že tržní mechanismus není prvotní příčinou existence rozdílů, představuje totiž soubor mechanismů, z nichž některé působí ve směru zvyšování rozdílů a na druhé straně jiné působí ve směru jejich snižování. Pro příklad mechanismu, který působí na snižování rozdílů, je možné uvést přesun kapitálu do oblastí s vyšší mírou zisku, což přispívá k vyrovnávání míry zisku. Na druhé straně zvyšování rozdílů mezi tržními subjekty působí například některé principy investičního bankovníctví, kdy vnější zdroje, kterým může být úvěr, snáze získá úspěšný subjekt, což tedy umožní dynamizovat dále jeho rozvoj.

Fakt, že nerovnosti existují na celém světě, je však významným podnětem společenského vývoje a předpokladem pro formování efektivnějších forem územní dělby práce. Je tedy možné konstatovat, že přestože je výskyt nerovností žádoucí a nezbytný, příliš velké rozdíly přestávají působit stimulačně a mají i závažné sociální a politické důsledky, tudíž jsou zpravidla považovány za negativní jev.

Velikost těchto nerovností je koordinována vládami jednotlivých států pomocí souboru politik, včetně daňového systému nebo sociálního zabezpečení. Pokud hovoříme o snižování

regionálních rozdílů, je zřejmé, že se touto oblastí bude zabývat regionální politika. Základním předpokladem pro její existenci je stanovení cílů a vymezení regionů, vůči kterým bude tato politika uplatňována.

Existují dva základní typy regionální politiky, kterým je strategická a pojišťovací politika. První typ je zaměřen na dosažení vnější konkurenceschopnosti státu jako celku tím, že bude posílena konkurenceschopnost a atraktivita jádrových aglomerací daného státu. Druhý typ regionální politiky je zaměřen na zmírnění ekonomických a sociálních problémů v zaostávajících či strukturálně postižených a nejproblémovějších regionech a na posílení vnitřní soudržnosti státu. V dnešní době se více vyskytuje politika pojišťovací. Trendem ve sféře regionální politiky je její provázání s podpůrnými státními politikami a také regionalizace sektorových politik.

Pro přiblížení jednotlivých hlavních vývojových etap teorií regionálního rozvoje a regionální politiky budou uvedeny stručné popisy v následujících podkapitolách.

1.1 NEOKLASICKÉ MODELY REGIONÁLNÍHO RŮSTU – JEDNO A DVOUSEKTOROVÉ

U tohoto pojetí regionálního růstu je prioritou vyrovnávání regionálních disparit, které je interpretováno v kontextu meziregionální mobility výrobních faktorů, cílené na efektivnější využívání zdrojů. Podle neoklasické teorie má kapitál tendenci směřovat tam, kde je cena práce srovnatelně nízká a návratnost investovaného kapitálu srovnatelně vysoká.

1.1.1 JEDNOSEKTOROVÝ MODEL

Jedná se o nejjednodušší model vysvětlení regionálního hospodářského růstu. Je odvozen z obecných předpokladů neoklasické teorie, tedy z uzavřeného systému a stabilních vztahů mezi proměnnými. Rozlišuje se, dvě hlavní složky regionálního růstu:

- krátkodobý růst, který je založený na přirozené tendenci k vyrovnávání rozdílů mezi regiony, a to zejména pohybem kapitálu a migrací,
- dlouhodobý růst, který je závislý na růstu kapitálu, populačním růstu a technickém pokroku.

Z jednosektorového modelu vyplývají tři základní příčiny meziregionálních rozdílů v objemu produkce, kterými jsou:

- rozdílná tempa růstu kapitálu,
- rozdílná tempa růstu pracovních sil,
- rozdílná tempa růstu technického pokroku.

Tento model předpokládá mobilitu produkčních faktorů, a to takovou, že bude směřovat do oblastí s vyšším výnosem (nejvyšší mzdy v případě mobility pracovních sil a nejvyšší výnosy z kapitálu v případě mobility investic). Z tohoto tedy vyplývá, že tyto dvě mobility budou protichůdné, tudíž budou přispívat ke snižování rozdílů mezi regiony. [12]

1.1.2 DVOUSEKTOROVÝ MODEL

Tento model předpokládá existenci více sektorů v rámci regionů a možnosti obchodu mezi nimi za účelem získání komparativních výhod. Zásadní rozdíl mezi jednosektorovým a dvousektorovým pojetím je ten, že dvousektorový model tvrdí, že mobilita pracovních sil a kapitálu může probíhat stejným směrem, než dojde k novému stavu rovnováhy. Mezi těmito sektory se vyskytuje ještě jedna rozdílnost, a to ta, že různé regiony mohou mít různě specializované exportní sektory, což může vést ke zvýšení meziregionálních rozdílů v tempech růstu díky růstu v technickém pokroku v různých odvětvích.

Je nutné konstatovat, že i dvousektorový model pracuje s nerealistickými předpoklady, kterými jsou:

- předpoklad dokonalé informovanosti subjektů v ekonomice, dokonalé mobility výrobních faktorů a dokonalé pružnosti cen,
- úvaha o snadných přesunech pracovních sil z jednoho sektoru do druhého
- předpoklad klesajících výnosů z rozsahu a neuvažování vnitřních ani vnějších úspor
předpoklad malého významu institucionálních faktorů regionálního rozvoje [12]

Působení tržních sil je dle neoklasických přístupů považováno za nejefektivnější způsob alokace zdrojů, z čehož je možné odvodit, že by státní zásahy měly být minimální, protože nevedou k optimálnímu řešení.

Neoklasičtí ekonomové dospěli k závěru, že tendence k tržní rovnováze je ve skutečnosti velmi slabá, což bylo připisováno nižší mobilitě pracovníků než kapitálu. Při neoklasické analýze se tedy předpokládá, že disparity zmizí z důvodů prostorové mobility výrobních faktorů, které působí vyrovnání produktivity ve všech regionech.

Někteří autoři chtěli v 60. letech poukázat na to, že neoklasická idea je správná. Analyzovali například vývoj regionálních rozdílů v příjmech ve 24 zemích světa za období 30 let. Výsledky práce poukázaly na to, že se rozdíly mezi regiony v období ekonomického rozvoje nejprve zvětšují, ale po dosažení určitého maxima se uvnitř vyspělých zemí začnou opět snižovat. Tento jev byl vysvětlen přechodem ekonomiky ze stádia polarizovaného vývoje do etapy, kdy se ekonomický rozvoj šíří po celé zemi. Tato zjištění však v následujících letech nebyla potvrzena, z čehož vyplývá, že neoklasické modely mohou být zajímavé z hlediska dlouhodobého vývoje, ovšem pouze za předpokladu, že zohlední ve svých výzkumech i takové skutečnosti, jako jsou strukturální změny v ekonomice, bez nichž nelze dostatečně vysvětlit příčiny zvětšování či zmenšování regionálních rozdílů.

1.2 NOVÁ EKONOMICKÁ GEOGRAFIE A NOVÁ TEORIE RŮSTU

Tyto dva směry jsou velmi těsně spjaté a vycházejí z metodologických předpokladů neoklasické ekonomické školy. Je zde však rozdíl v tom, že se opouští od klesajících výnosů a dokonalé konkurence, což je nahrazeno konceptem vnějších úspor, nedokonalou konkurencí a rostoucími výnosy z rozsahu.

Hlavní ekonomické cíle nové ekonomické geografie je možné shrnout do tří bodů:

- zjištění rozsahu, v jakém různé tržní struktury (dokonalá a nedokonalá konkurence) a technologické podmínky (klesající versus rostoucí výnosy z rozsahu) působí jako aglomerační mechanismy
- zjištění, který typ externalit více přispívá k aglomeraci, zda finanční či technologické
- vytváření ekonomických modelů v pojetí hlavního ekonomického proudu, které by formalizovaly nejasné koncepty používané v ostatních sociálních vědách.

V těchto teoriích je zohledněn význam historie a mechanismu pozitivní zpětné vazby (ta je založena na vlivu technologií a na existenci vnějších i vnitřních úspor) pro hospodářský růst. Technologie mají často endogenní povahu a nejsou volně dostupnou komoditou a jejich rozvoj na dlouhou dobu zásadně ovlivňuje, ať už kladně, či záporně, růstové možnosti regionů. Autor Krugman vychází z předpokladu, že lidské zdroje jsou mnohem méně mobilní než jiné zdroje (kapitál a suroviny) a představují hlavní složku endogenního růstu¹. Říká také, že rostoucí výnosy z rozsahu a nedokonalá konkurence jsou důležitější než klesající výnosy, komparativní výhody a dokonalá konkurence. Tento autor též tvrdí, že některé země mají dlouhodobě silné postavení v určitých výrobních a exportních odvětvích, což je výsledkem aglomeračních procesů, kterými jsou:

- koncentrace kvalifikované a specializované pracovní síly
- vzájemně se posilující technologie a inovace v daném oboru
- vzájemná provázanost místních podniků formou subdodavatelských vztahů a společné využívání specializované infrastruktury.

V této teorii se používají čtyři koncepty:

Jedním z nich je koncept tzv. path dependence (= teorie závislosti na zvolené cestě), jeho představitelem je mj. W. B. Arthur, kde je za základní tendenci regionálního rozvoje považována divergence a za základní příčinu meziregionálních rozdílů náhoda, přírodní podmínky, silný subjekt či historickou událost.

Mezi další patří nová teorie endogenního růstu, kterou se zabývali P. Romer a S. Rebelo, která považuje za základní tendenci regionálního rozvoje konvergenci a příčiny meziregionálních rozdílů přičítá rozdílům ve vybavení regionů lidskými zdroji a technologiemi.

Třetím konceptem je nová teorie obchodu P. Krugmana a M. Portera, která se kloní k názoru, že základní tendencí regionálního rozvoje je divergence a příčinou meziregionálních rozdílů je náhoda a přirozená výhoda.

¹ Endogenní růst = růst, na který se nevztahují klesající výnosy předpokládané neoklasickou teorií

Poslední ze čtyř teorií je nová teorie růstu, jejímiž průkopníky jsou R. Barro a X. Sala. Tato teorie má neoklasický základ a tvrdí, že základní tendencí regionálního rozvoje je konvergence a příčinou meziregionálních rozdílů jsou různé úrovně stavů rovnováhy regionů v důsledku jejich odlišných technologických a behaviorálních parametrů. [12]

1.3 TEORIE „JÁDRO – PERIFERIE“

Tato teorie se začala vyvíjet v keynesiánském období. Za hnací motor regionálního rozvoje se v dané době považovala existence tržní nerovnováhy a velikost poptávky po zboží z daného regionu v ostatních regionech (jedná se tedy o vývoj exportu z regionu).

Regionální teorie vytvořené v tomto období můžeme zařadit do skupiny teorií jádro-periferie, která považuje za základní tendenci regionálního rozvoje divergenci.

V keynesiánské době je důležité zavedení pojmu multiplikátor, což lze vysvětlit jako následná reakce ekonomiky na určitý impuls. Multiplikátor je založen na zásadním poznatku, že i každé výdaje jsou současně příjmem někoho jiného, a že s rostoucími příjmy se zvyšuje i spotřeba. Multiplikační efekt může být mechanismem pozitivní zpětné vazby nebo negativní zpětné vazby. [11]

1.3.1 TEORIE EXPORTNÍ ZÁKLADNY

Jednou z prvních teorií této skupiny je teorie exportní základny, jejímž autorem je Douglas C. North. Tato teorie rozlišuje v ekonomice dva základní sektory:

- základní (= exportní) sektor, který zahrnuje odvětví, která produkují zboží a služby určené na export
- doplňkový (= obslužný) sektor, který zahrnuje odvětví zabezpečující chod odvětví základního sektoru.

Základem teorie exportní základny jsou tyto Northovy teze:

- region by měl být definován jako území se společnou exportní základnou
- úspěšnost exportu zboží z regionu je určující pro míru jeho ekonomického růstu
- exportní základna je hlavním faktorem určujícím absolutní i relativní příjem v regionu, a tím ovlivňuje rozvoj obslužných funkcí i atraktivitu regionu z hlediska obytné funkce

Vzhledem k odlišným charakteristikám jednotlivých regionů a také jejich odlišným předpokladům z hlediska produkce různých druhů exportního zboží a následného toku investic je rozvoj regionů vždy nerovnoměrný. Příčina meziregionálních rozdílů je způsobena poptávkou po zboží v produkujícím regionu. Za hlavní mechanismus, který působí z dlouhodobého hlediska na vyrovnání meziregionálních rozdílů, je považována mobilita výrobních faktorů. Vzhledem k tomu, že je tato mobilita ve vyspělých zemích dostatečná, díky poklesu dopravních nákladů, není tudíž zapotřebí do procesu regionální diferenciaci zasahovat. Přesto však tato teorie pracuje s koncepty, které v krátkém období předpokládají nerovnoměrný vývoj.

1.3.2 HARROD-DOMARŮV RŮSTOVÝ MODEL

Tento model byl vytvořen ve 40. letech 20. století. Vyjadřuje výraznou tendenci ekonomiky k nerovnováznému vývoji a příčiny jsou připisovány dvojímu efektu každé investice. Je jím důchodotvorný efekt, což znamená vytváření dodatečných důchodů pomocí multiplikačního efektu a efekt kapacitotvorný, který představuje zvýšení výrobní kapacity. Oba efekty by měly být v rovnováze, a to z toho důvodu, aby růst nezpůsobil disproporce, například v nezaměstnanosti nebo nevyužívání části kapacit.

V modelu jsou rozlišeny čtyři míry růstu:

- přirozená míra růstu, která je dána přírůstkem obyvatelstva a technickým pokrokem
- zaručená míra růstu, což je takové tempo růstu národního důchodu, které udržuje rovnost plánovaných úspor a plánovaných investic

- anticipovaná míra růstu, která je očekávaná tržními subjekty a na jejímž základě přijímají rozhodnutí
- realizovaná míra růstu (= skutečná míra růstu)

Podmínka pro rovnovážný růst je rovnost přirozené, zaručené a anticipované míry růstu. V modelu je poukázáno na to, že každá odchylka od stavu rovnováhy má tendenci se zvětšovat.

Je nutné konstatovat, že je tento model založen na nerealistických zjednodušujících předpokladech, kterými jsou například:

- stálý mezní sklon k úsporám,
- stálý poměr kapitálu a pracovních sil,
- produkce jen jednoho druhu zboží,
- neexistence úspor z rozsahu, apod.

1.3.3 TEORIE RŮSTOVÝCH PÓLŮ

Tato teorie založená F. Perrouxem považuje nerovnoměrný vývoj za samozřejmý, protože k růstu nemůže docházet všude ve stejné míře. Stala se jednou z nejznámějších teorií regionálního rozvoje. Autor rozlišuje hnací a hnaná odvětví. Hnací odvětví je definováno jako rychle se rozvíjející odvětví, kterému dominují velké a neustále inovující firmy, které vysílají silné rozvojové impulsy do svého okolí, přičemž okolí je zde chápáno jako firmy ve hnaných odvětvích. Z tohoto tedy vyplývá, že i ty rostou rychleji než jiné srovnatelné firmy.

Teorie byla rozpracována také jinými autory, zejména J. Boudevillem, který považuje za růstové centrum soubor dynamických a vzájemně intenzivně propojených odvětví, která jsou soustředěná kolem hnacího odvětví. Hnacím faktorem jsou klíčová odvětví, která autor definoval jako hnací odvětví, u kterých růst produkce indukuje výraznější nárůst produkce v hnaných odvětvích. Hlavní mechanismus, jehož prostřednictvím dochází ke zvýšení hospodářské výkonnosti celého regionu spočívá v úzké kooperaci celého souboru odvětví

s odvětvím klíčovým. Další mechanismy podporující další rozvoj pólu růstu jsou považovány:

- vnitřní úspory, kterými mohou být úspory z rozsahu, inovace v oblasti organizace, procesu výroby nebo samotného výrobku
- vnější úspory, kam můžeme zařadit využívání společné infrastruktury, společného trhu práce, zařízení služeb apod.

Tato teorie měla však své odpůrce, kterým byl například Lasuén, který byl přesvědčen o tom, že se ve vyspělých státech prosazuje tendence ke snižování rozdílů mezi regiony, která je způsobena především změnami organizace výroby a změnám struktur velkých firem.

Tento autor shrnul ekonomický pokrok do tří bodů:

- vznik nových inovací,
- šíření znalostí o inovacích,
- implementace inovací.

Cílem regionální politiky je tudíž napomoci k šíření a implementaci inovací. Lasuén prosazoval názor, že podpora by měla být směřována větším firmám a jejich vzájemné kooperaci v regionu (zejména firmám terciérního a kvartérního sektoru), nikoli firmám malým.

1.3.4 TEORIE KUMULOVANÝCH PŘÍČIN

Teorie kumulovaných příčin Gunnara Myrdala je proti hypotéze o automatické tendenci sociálně-ekonomického systému ke stabilizaci a tvrdí, že změna nevyvolá reakci opačného směru, ale další změny, které ji umocní. Autor vychází ze tří základních obecných skutečností:

- na světě existuje malá skupina bohatých států a mnohem větší počet států extrémně chudých,
- bohaté státy pokračují jako celek pevně v procesu ekonomického vývoje, avšak na druhé straně v chudých státech je pokrok pomalejší či se spíše jedná o stagnaci,

- z globálního hlediska se tedy rozdíl mezi bohatými a chudými státy v posledních letech zvětšily (Tento trend však kontrastuje s tendencí k větší rovnosti příležitostí, který probíhá ve vyspělých státech).

Autor zavádí koncept oběžné kumulativní kauzality (CCC = circular cumulative causation). Ten říká, že změna jednoho faktoru způsobí změnu orientace dalších faktorů a to tak, že tyto sekundární změny posilují prvotní změnu. Pro vysvětlení lze definici chápat tak, že pokud se po nějakém šoku celý systém uvede do pohybu, změny jednotlivých faktorů působí ve stejném směru.

V této teorii je zastáván názor, že působení tržních sil a pohyb kapitálu, zdrojů a pracovních sil nevede ke stavu rovnováhy, ale naopak ke zvýšení rozdílů a jakmile se některý region vyvíjí rychleji, než ostatní regiony, bude rozdíl mezi nimi stále větší. Pracovní síla ve vyspělých regionech je relativně levnější než v regionech zaostávajících. Působení kumulativních mechanismů je vzájemně provázané a ve vyspělých regionech vede k vývoji, který se nazývá růstová spirála, která je charakteristická tím, že jsou odčerpávány zdroje růstu, tedy kapitálu a perspektivní pracovní síly, z méně vyspělých do vyspělých regionů.

Základní nástroj, který napomáhá překonávání zaostalosti, je považován integrovaný rozvojový plán, který umožní realizace celospolečensky prospěšných investičních akcí, jenž dokážou nastartovat růst. Tento návrh rozvojové strategie má velký význam, který je přisuzován roli státu v ekonomice.

1.3.5 TEORIE NEROVNOMĚRNÉHO ROZVOJE

Autorem tohoto modelu je Albert Hirschman, který se zabývá obecnými otázkami rozvoje. Říká, že zaostalost nemůže být vysvětlena tím, že chybí nějaký konkrétní faktor rozvoje. Úkolem rozvojové strategie není tedy nalézt optimální kombinaci stávajících zdrojů, ale nalézt zdroje skryté nebo špatně využívané a mechanismy na jejich využívání. Hirschman tvrdí, že problémem rozvojových zemí není nedostatek kapitálů, ale neochota nebo neschopnost je investovat.

Autor této teorie je proti centralizaci rozhodování o investicích a intervencím státu, které se snaží napravit nerovnováhu. Tvrdí, že nerovnovážený stav je v ekonomice vždy a všude, stále se vyvíjí a je možné se pouze snažit urychlit konkrétní proces. Existence nerovnováhy je považována za nezbytně nutnou k udržení ekonomiky v pohybu.

Hirschman tvrdí, že k růstu nedochází všude ve stejnou dobu. Pokud však k růstu dojde, dají se do pohybu síly, které způsobí jeho prostorovou koncentraci do oblastí kolem původního centra růstu. Je tedy nezbytné, aby v zemi, která má dosáhnout vyšší ekonomické úrovně, došlo nejprve k rozvinutí jednoho nebo více regionálních center. Potřeba vzniku center či pólů růstu v procesu rozvoje znamená, že meziregionální rozdíly v růstu jsou nezbytnou podmínkou pro růst samotný.

1.3.6 TEORIE POLARIZOVANÉHO ROZVOJE

Tato teorie dále rozpracovává teorii nerovnoměrného rozvoje, jejímž autorem je John Friedmann. Vychází z myšlenky nerovnoměrného rozdělení moci v ekonomice a ve společnosti, která vyúsťuje ve vytvoření takové struktury vzájemných vztahů, která je výhodnější pro jádro. Je nutno tedy říci, že základním rozlišujícím znakem mezi regiony jádra a periferie je míra jejich autonomie, respektive závislosti na jiných regionech. Jádro má také druhý charakteristický rys, kterým je schopnost tvorby inovací. Friedman se snaží zřídit kumulativní mechanismy, pomocí kterých dochází k dalšímu posilování dominance jádra nad periferií. Rozlišuje šest mechanismů (efektů):

- efekt dominance, jinými slovy se jedná o trvalé oslabování periferního regionu kladným saldem transferu kapitálu, přírodních i lidských zdrojů ve prospěch jádra,
- informační efekt, který zvyšuje potenciál pro interakce umožněné růstem obyvatelstva, výroby a příjmů, který zvýhodňuje pozici jádra,
- psychologický efekt, který se vyznačuje tím, že vytváří podmínky příznivých pro vznik dalších inovací v jádru,

- modernizační efekt neboli transformace stávajících sociálních hodnot, chování a institucí ve směru snadnějšího přijímání kumulativních změn prostřednictvím inovací,
- efekt vazeb, a to zejména tendence inovací tvořit další inovace,
- výrobní efekt, kde se jedná o vytváření takové struktury ekonomických vztahů, které jsou výhodné pro inovující subjekty.

1.4 ZÁVĚR K TEORIÍM REGIONÁLNÍHO ROZVOJE

Územní nerovnosti jsou velmi častým předmětem teorií regionálního rozvoje. Z výše uvedeného je zřejmé, že problematika nerovnoměrného rozvoje je složitý problém, který musí být zkoumán nejrůznějšími přístupy. V práci byly uvedeny jen některé z nich, avšak množství teorií regionálního rozvoje se neustále zvětšuje a každá se od sebe liší v nejrůznějších věcech, kterými jsou například vymezení hlavních aktérů, mechanismů a doporučení pro tvorbu regionálních politik.

Nevyrovnanost prostorových struktur v různých regionech je nazývána regionální disparitou, což je rozdílnost různých jevů či procesů na daném území. Jsou rozeznávány 3 druhy dopadů disparit, kterými jsou dopady na obyvatelstvo, které je intenzivně vnímá a pociťuje (rozdíly v příjmech, míře nezaměstnanosti apod.), dopady na ekonomický rozvoj, které mají dopad na brzdění ekonomického rozvoje regionu a v neposlední řadě to jsou dopady na životní prostředí.

Zmíněné teorie a druhy disparit vedou k zamyšlení, proč k těmto nerovnostem dochází, jaké to má příčiny a důsledky a v neposlední řadě, jak těmto problémům zabránit, resp. je alespoň zmírnit.

2 ROZVOJ NA REGIONÁLNÍ, RESP. GLOBÁLNÍ ÚROVNI

Pojmem regionální rozvoj se rozumí růst socioekonomického, environmentálního potenciálu a konkurenceschopnosti regionů vedoucí ke zvyšování životní úrovně a kvality života jejich obyvatel.

Od konce druhé světové války došlo v otázce mezinárodního rozvoje k důležitému vývoji. Je obecně známo, že posílil i praktický zájem o tuto problematiku. Před šedesáti lety byla myšlenka rozvoje spojená s poválečnou obnovou světa a díky dekolonizaci se přenesla na nejchudší země.

Teoretický i praktický pojem „rozvoj“ existuje v šesti vizích:

- Rozvoj jako růst a dostatek – je považován za nejstarší a velmi flexibilní, je typický i pro současný neoliberalismus, podle něhož je ekonomický růst podmínkou pro ekonomický rozvoj
- Rozvoj jako udržitelnost – je nejsilnější výzvou pro rozvoj jako růst, klade důraz na vyváženost vztahu lidstva a přírody, říká, že cílem překonání globálních nerovností není dosažení standardu obvyklého pro rozvinuté země ve všech rozvojových zemích
- Rozvoj jako bezpečnost – toto pojetí říká, že minimální sociální standard je důležitým aspektem osobní bezpečnosti každého člověka, podmínkou bezpečnosti státu, a to i rozvinutého, je rozvoj jeho sousedů
- Rozvoj jako iluze – tento rozvoj poukazuje na zklamání badatelů nad tím, jak málo bylo do dnešní doby v otázce rozvoje a boje s chudobou dosaženo, přestože bylo vynaloženo množství prostředků a lidské energie
- Rozvoj jako Polárka (hvězda) – toto pojetí má kořeny v práci Karla Marxe a později byla základem tzv. modernizační teorie², v současné době toto pojetí v sobě zahrnuje Miléniová deklarace³

² Podle tvrzení teorie modernizace je ekonomický rozvoj spojen se souvislými a do jisté míry předvídatelnými změnami v kultuře a společenském a politickém životě.

³ Je východiskem pro současné rozvojové aktivity Organizace spojených národů, spojuje rozvoj s odstraněním chudoby, dosažením efektivní a zákonné správy v jednotlivých zemích, transparentností finančních, peněžních a obchodních systémů, odstraněním bariér pro export z nejméně rozvinutých zemí a odpouštěním dluhů

- Rozvoj jako svoboda – zde je rozvoj cílem snažení společnosti, je svobodou v osvícenském pojetí lidské činnosti a jejího směřování, akcentuje provázanost politiky, sociálního prostředí a ekonomiky, říká, že ekonomický rozvoj je cestou k politické svobodě [1]

V diplomové práci bude pojem rozvoj chápán ve smyslu rozvojová pomoc, resp. i jako růst a dostatek, viz. první bod.

2.1 VYVÁŽENÝ ROZVOJ OBECNĚ A LIMITY JEHO ŘEŠENÍ

Rozdíly mezi státy jsou nejčastěji vyjadřované výší hrubého domácího produktu na hlavu nebo výší přímých zahraničních investic. Tyto rozdíly jsou jak mezi jednotlivými státy, tak i mezi regiony, resp. sektory v dané zemi. Existují 3 úrovně rozdílů, které se neustále prohlubují. Jsou jimi:

- nerovnost mezi národy – v průběhu posledních dvou set let se rozdíly mezi nejbohatšími a nejchudšími zeměmi, resp. regiony, prohloubily nejméně desetinásobně,
- nerovnost v rámci státu – zde se používá tzv. Giniho koeficient, který vypovídá o rovnoměrnosti rozdělení ve společnosti, zde je nutné zmínit, že je ve většině států vykazováno prohlubování nerovnováhy mezi jednotlivými skupinami, resp. regiony v dané zemi,
- nerovnost mezi lidmi na světě – zde je nutné konstatovat, že přestože se příjmy chudých lidí nesnižují, příjmy bohatých rostou rychlým tempem, a proto se propast mezi těmito dvěma skupinami stále větší, pro příklad mohu uvést, že jediné procento nejbohatších lidí na světě vydělává dohromady stejně, jako 57% nejchudších.

Po vymezení tří nejvýznamnějších druhů nerovností bude vysvětlen samotný pojem vyvážený rozvoj. Přestože tento pojem nemá pevnou definici, tak nejpřesněji jej vymezují tato slova: „Vytvoření rovných příležitostí pro všechny, aby se mohli účastnit rozvoje, přispívat k němu a mít z něj prospěch.“ [1]

Jak již bylo zmíněno, mezi jednotlivými regiony světa existují již odedávna velké rozdíly, pokud jde o stupeň celkového rozvoje, civilizační vyspělost či úroveň vědecko-technického pokroku a vzdělanosti. Toto bylo z velké části způsobené dekolonizací. Ta přestože je již delší dobu ukončena, rozdíly mezi centrem a periferií nebyly, až na výjimečné případy, kterými jsou například Japonsko nebo Čína, do dnešní doby překonány. Je známo, že se bohužel dlouhodobě stále nepodařilo vyrovnat odlišnou růstovou dynamiku centra a periferie ve prospěch periferie. Je zřejmé, že v současné době je propast mezi oběma oblastmi natolik hluboká, že ji lze považovat za jeden z globálních problémů. Rozdíly v dynamice je možné přičíst několika faktorům, a to nejen ekonomickým, ale také politickým, kulturním nebo sociálním. Tyto faktory vedou následně k dalším globálním problémům, jako je například zadluženost, chudoba, nedostatek potravin nebo organizovaný mezinárodní zločin a terorismus. [1]

Pokud se podíváme na mezinárodní praxi zaměřenou na pomoc málo rozvinutým státům a na zvýšení jejich hospodářské úrovně, musím konstatovat, že se pozornost donedávna soustředila především na ekonomickou oblast, což pravděpodobně napomohlo ke značně omezeným výsledkům snah o zlepšení. Teprve na přelomu 80. a 90. let minulého století došlo k vnitropolitickým změnám v mnoha evropských i některých mimoevropských zemích. Do popředí zájmu se tak ve vyspělých státech i v mezinárodních mezivládních organizacích dostala tzv. nová politická agenda. Ta zahrnovala nejrůznější aktivity vedoucí k podpoře demokratizačních procesů, lidských práv, zákonnosti a také dobré zprávy věcí veřejných, případně též k transparentnosti výkonu státní moci a boje proti korupci. Tyto základní cíle dané nové politické agendy začaly být zohledňovány také v dalších zahraničně-politických a mezinárodně-politických agendách a v podpoře rozvoje a růstu. Přestože je znám značný pokrok, kterého bylo při implementaci nové politické agendy v posledních letech dosaženo, praktické dopady zůstávají omezené.[1]

2.1.1 POLITICKÉ PŘEDPOKLADY VYVÁŽENÉHO ROZVOJE

Hned zpočátku je nutno říci, že k politickým předpokladům vyváženého rozvoje patří bezesporu uspořádání mezinárodního systému. V první řadě potřebu řešit problém nevyváženosti zintenzivňuje rostoucí vzájemná závislost států. V jejím důsledku se tak zvyšuje zranitelnost a citlivost jednotlivých zemí, pokud jde o nepříznivý vývoj v jiných

státech. Pro příklad lze uvést migrační tlaky, kterým v dnešní době čelí jak Evropská Unie, tak i USA, které přímo či nepřímo souvisejí s nízkou ekonomickou úrovní a hospodářskými problémy málo rozvinutého světa.

Politický předpoklad na globální úrovni vytváří též rozvoj komunikačních a informačních technologií. S tím souvisí ohlasy nejrůznějších hnutí a aktérů, kteří se díky moderním prostředkům komunikace snadno a rychle spojují do nadnárodních sítí a využívají různých platforem pro kritiku nevyváženého uspořádání jak mezinárodních politických vztahů, tak i světové ekonomiky. Tito aktéři mohou též vystupovat jako obhájcí zájmů méně rozvinutého světa. Z tohoto tedy vyplývá, že v rámci svého úsilí tak přispívají k řešení problému vyváženosti, a to například snahou o oddlužení rozvojových zemí.

Je však nutné si uvědomit, zda by radikální změny vedoucí k uspořádání vytvářejícímu příznivé politické podmínky pro dynamický růst méně rozvinutých oblastí nebyly spojeny s otřesy a destabilizací či se systémovým konfliktem. Proto je vhodné si položit otázku, zda by takováto změna byla žádoucí, zda by jako reálnější způsob zlepšení nebyl spíše na úrovni mezinárodních režimu a mezinárodních organizací.

Zaostávání režimu⁴ (což jsou specifické oblasti mezinárodních vztahů podléhající mezinárodní regulaci) za aktuálními mezinárodně politickými podmínkami se jeví jako problematické, protože to oslabuje možnost reakce na měnící se potřeby méně rozvinutých států a oblastí. Je zde však i druhý nedostatek, který představuje odtržení ekonomických režimů od politických otázek. Odtržení obecně komplikuje řešení problému vyváženosti a limituje případné příspěvky mezinárodních mezivládních organizací, kam patří zejména OSN a k ní přidružené instituce s přímým nebo nepřímým působením v ekonomických otázkách. Jedná se například o Světové banky, Světovou organizaci pro potraviny a zemědělství, Mezinárodní organizace práce, Světová obchodní organizace (WTO) a další.

⁴ Vznikají zpravidla na základě vůle (dohody) států, mohou být i výsledkem spontánního jednání, nebo naopak diktátu vlivných velkých zemí.

Z výše uvedeného vyplývá, že spojenci mezi politickými a ekonomickými otázkami by měla tvořit právě Organizace spojených národů (OSN). Právě ta propojuje dohled nad dodržováním mezinárodního míru a bezpečnosti s podporou různých forem spolupráce. Má též za úkol systematicky podporovat ekonomický a sociální pokrok a vývoj.

K nejvýznamnějším počínům této organizace lze řadit:

- Deklaraci o vytvoření nového mezinárodního ekonomického řádu
- Chartu hospodářských práv a povinností států
- Deklaraci o stálé suverenitě ve vztahu k přírodním zdrojům
- Miléniovou deklaraci vytyčující cíle v oblasti boje s chudobou. [1]

2.1.2 LIDSKÁ PRÁVA – PODMÍNKA VYVÁŽENÉHO ROZVOJE

K důležitým měřítkům vyváženého rozvoje patří nejen makroekonomické ukazatele, ale patří sem také přínos k životní úrovni jednotlivců, naplňování životních představ a cílů, zvyšování participace na politickém životě a rozšiřování možnosti spolurozhodování o dalším směřování a vývoji společnosti, ve které lidé žijí. S tímto vším souvisí dodržování lidských práv.

Přístup založený na lidských právech vychází z nového chápání rozvoje spojujícího dřívější důraz na zvyšování příjmů méně vyspělých zemí a jejich obyvatel a na růst ekonomické úrovně s odstraňováním dalších důsledků nízkého stupně rozvinutosti, projevujících se především u řadového obyvatelstva (bída a nedostatek, ponížení, podřadného postavení ve společnosti, případně izolace, fyzické slabosti a zranitelnosti, nedostatku moci a neslyšitelnosti hlasu v politickém dění apod.). Konstatuji tedy, že nesměřuje jen k ekonomickým změnám, ale rovněž k dalekosáhlým změnám společenským, spojeným i s institucionálními změnami ve státním aparátu.

Jednotlivé změny, které jsou prosazované v rámci přístupu založeného na lidských právech směřují na jedné straně k tomu, aby byla lidská práva, obsažená v různých mezinárodních instrumentech, promítnuta do vnitrostátní legislativy a respektována v praxi, ale i k tomu, aby si jejich přímí nositelé, řadoví příslušníci všech vrstev společnosti, svá práva uvědomovali,

dokázali je také realizovat a měli z nich prospěch. V takovéto podobě je prosazuje zejména již výše zmíněná OSN a její odborné i přidružené organizace. [1]

2.2 ROZVOJ V CELOSVĚTOVÉM MĚŘÍTKU

Vzhledem k celosvětové působnosti, reprezentativnosti, mohutnosti, rozmanitosti a též díky svým zdrojům je jediným možným „organizátorem rozvoje“ OSN (Organizace Spojených Národů). Ta má jisté konkurenční výhody, mezi které lze řadit:

- univerzálnost,
- nestrannost,
- globální dosah,
- široký mandát.

V 50. a 60. letech byla problematika ekonomického a sociálního rozvoje povznesena mezi nejdůležitější úkoly organizace. Růst ekonomik jednotlivých zemí se objevoval vždy na prvním místě. Dříve byl rozvojový problém spojován s nedostatkem růstu jednotlivých národních ekonomik. Dnes však představuje jeden z mnoha globálních problémů, mezi kterými existují vazby, propojení a závislosti. Tyto problémy poukazují na souvislost globální nerovnováhy s ochranou životního prostředí, populačním problémem, sociální polarizací, nebezpečím nezvládnutelné migrace, vzestupem zločinnosti, terorismu a v neposlední řadě i drogové závislosti s oslabováním demokratických struktur a tradic. Je nutné též zmínit hrozbu vyčerpání neobnovitelných zdrojů i ohrožením bezpečných potravinových zdrojů.

Toto vnímání rozvoje bylo stvrzeno v roce 2000 tzv. Miléniovou deklarací, která definuje rozvojové cíle OSN v osmi oblastech do roku 2015. Mezi tyto oblasti řadíme:

- snížení extrémní chudoby⁵ a hladu o polovinu
- dosažení základního vzdělání pro všechny,
- prosazování rovnosti pohlaví,
- snížení úmrtnosti dětí do 5 let o dvě třetiny,
- snížení mateřské úmrtnosti o tři čtvrtiny,

⁵ Extrémní chudoba = příjem méně než 1 USD na hlavu a den

- zamezení šíření HIV/AIDS, malárie a tuberkulózy,
- zajištění trvalé udržitelnosti pro životní prostředí,
- posilování světového partnerství pro rozvoj s důrazem na pomoc, obchod a odpuštění dluhů.

Aby bylo dosaženo těchto cílů v daném termínu, je nutné zajištění dostupných finančních prostředků. Dle odhadů Valného shromáždění z roku 2005 bylo pro dosažení cílů potřeba navýšit finanční pomoc rozvojovým zemím o 50 miliard USD ročně do roku 2010. Většina z těchto vytyčených cílů též vyžaduje podstatou finanční pomoc ze strany mezinárodních organizací a rozvinutých zemí, proto byla na jaře roku 2002 svolána Mezinárodní konference o financování rozvoje, která vyústila v tzv. Monterreyský konsenzus, který definoval aktivity v zájmu realizace rozvojových cílů OSN:

- mobilizaci domácích i zahraničních zdrojů,
- podporu účasti chudých zemí na mezinárodním obchodu,
- zvýšení rozsahu a efektivnosti mezinárodní finanční a technické pomoci rozvojovým zemím,
- pokračování ve vhodných formách oddlužování a posilování a posilování soudržnosti a konzistence mezinárodního měnového, finančního a obchodního systému.

Konference, kde byl konsenzus uzavřen, je považována za přelomovou. Říká, že vedle fyzického kapitálu je potřeba počítat také s lidským, přírodním a sociálním kapitálem. Nový přístup je orientován na výsledek, nikoliv na projekt jako tomu bylo v dřívějších letech.

OSN vydává od roku 2005 pravidelně zprávy, jak jsou naplňovány miléniové cíle. Poslední zveřejněná zpráva je z roku 2008. V ní jsou uvedeny kladné výsledky v oblasti snižování světové chudoby, poskytování základního vzdělání, zastavení šíření závažných chorob, zajištění přístupu k pitné vodě, omezování nebezpečných látek. Za kladné hodnocení lze též považovat pokles nákladů na dluhovou službu rozvojových zemí. V této zprávě je však poukázáno též na druhou stránku věci, a to na fakt, že ročně zemře půl milionu těhotných nebo rodiček kvůli komplikacím spojeným s těhotenstvím nebo porodem, že dvě třetiny zaměstnaných žen nemají jistou nebo placenou práci, počet lidí v subsaharské Africe žijících za méně než 1 USD na den se nesnižuje dostatečně rychle, čtvrtina dětí v rozvojových zemí je

stále podvyživená. Dále upozorňuje, že 2,5 miliardy lidí žije v nedostatečných hygienických podmínkách, téměř třetina městské populace žije ve slumech⁶, emise oxidů uhlíku rostou, částky na rozvoj rozvinutými státy klesají, atd.

Faktem zůstává, že s jednoznačným hodnocením naplnění miléniových cílů se musí vyčkat nejméně do roku 2016.[1]

Jelikož však OSN sama nemá reálnou sílu a její rozhodnutí jsou vždy jen výsledkem diplomacie nebo hrozby použití práva silnějšího. OSN tak může být nanejvýš využívána jako zástěrka dávající akcím jednotlivých mocností zdání legality. Pokus pasovat OSN do role mezinárodního arbitra je z výše uvedených důvodů odsouzen k trvalému selhávání. [14]

2.3 PŘÍČINY NEVYVÁŽENÉHO ROZVOJE

Příčiny nevyváženého rozvoje se dělí do třech skupin faktorů:

- přírodní podmínky – zde se jedná o rozdíly v klimatických podmínkách, množství nerostného bohatství, nebo také o vzdálenost k centřům obchodu a významným logistickým uzlům,
- socio-kulturní faktory – u tohoto faktoru hrají roli tradice, které determinují přístup k inovacím, podnikání či mobilitě (pro příklad mohu uvést pojetí rodiny, které je v zemědělských oblastech mnohem širší než ve městech a vede tedy na jedné straně k vytváření záchranných sítí sociální bezpečnosti pro jednotlivé členy rodiny, na straně druhé však potlačuje podnikavost a ochotu riskovat, aby případný neúspěch nepoškodil rodinu.),
- politické faktory – zde mohu poukázat na protěžování potřeb městského obyvatelstva a rozvoje měst, jelikož politická moc je obvykle soustředěna v městských oblastech, což vede k výše uvedenému důsledku.

Vyvážeností rozvoje je taktéž věnována pozornost na evropském kontinentu. Zabývají se jím dvě organizace – Rada Evropy a Evropská unie. Členské státy EU jsou nabádány k tomu, aby koncept vyváženého regionálního rozvoje považovaly za základní cíl svých hospodářských,

⁶ Slum = chudinská čtvrť, brloh

sociálních, kulturních a ekologických politik, a to především s ohledem na rozdíly mezi městy a venkovem. Od roku 2000 je definováno deset principů udržitelného a vyváženého prostorového rozvoje evropského kontinentu. Jsou to následující:

- posilování územní soudržnosti prostřednictvím vyváženějšího sociálního a hospodářského rozvoje regionů a posilování konkurenceschopnosti,
- zkvalitňování vztahu měst a venkova, podpora rozvoje funkcí středních a menších měst,
- budování vyváženější dopravní dostupnosti malých a středních měst, venkova a ostrovů
- rozvíjení přístupu informacím a znalostem
- snižování škod na životním prostředí způsobovaných nedostatečnou koordinací sektorových politik,
- ochrana přírodních zdrojů a přírodního dědictví,
- zdůraznění kulturního dědictví jako činitele rozvoje,
- rozvíjení energetických zdrojů při zachování bezpečnosti, podpora získávání energie z obnovitelných zdrojů,
- posilování kvalitního a udržitelného turismu,
- omezování negativních dopadů přírodních katastrof.

2.4 MĚŘITELNOST REGIONÁLNÍCH DISPARIT NA GLOBÁLNÍ ÚROVNI

Další část práce je věnována regionálním disparitám a jejich měřitelnosti. Obecně se pojem disparita týká regionálních a ekonomických rozdílů mezi kraji, provinciemi, státy nebo kontinenty.

Regionálními disparitami se dle K. Vorauera rozumí odchylky od nějakého myšleného referenčního rozdělení znaků pokládaných za relevantní, v souvislosti s různými úrovněmi měřítka. Jedná se o nevyrovnanost prostorových struktur v daném regionu, resp. v různých regionech. Regionální disparity se projevují v různých podmínkách života a nerovných hospodářských rozvojových možnostech.

Měřitelnost regionálních disparit vyjadřuje způsob hodnocení velikosti regionálních disparit, tedy přístupů k získávání údajů charakterizujících disparity, k jejich hodnocení, srovnávání apod. Může být prováděno na základě objektivních a subjektivních ukazatelů. Přičemž ty objektivní mají představovat blahobyť, kterým je příjem, zdraví, vzdělání, bydlení apod. Na druhé straně subjektivní ukazatele se tvoří na základě dotazování lidí ohledně toho, co si myslí o své situaci, což tedy znamená, zda se cítí šťastní, nebo jak by popsali stupeň spokojenosti se svým životem.

Existence regionálních disparit vyplývá z nerovnoměrného rozvoje regionů, který je ovlivněn historickými a ekonomickými podmínkami. Znalost regionálních disparit, jejich měření a potenciálu je základním východiskem pro přípravu programových dokumentů regionálního rozvoje a formování regionální politiky.

Vyvstává však otázka: „Jak hodnotit a měřit regionální disparity?“ Jednoduchou odpověď nalézt nelze, jelikož existuje několik problémů. Prvním z nich, je určení množiny ukazatelů, které budou využity pro hodnocení regionálních disparit a druhým problémem je stanovení metod, kterými budeme regionální disparity měřit, jelikož výběr správné metody měření je velmi důležitý, neboť volba nesprávné metody je hlavní příčinou nesprávné interpretace regionálních disparit, což může chybně ovlivnit regionální plánování i regionální politiku.

2.4.1 METODY MĚŘENÍ REGIONÁLNÍCH DISPARIT

Regionální disparity lze měřit různými metodami. Je však nutné podotknout, že neexistuje obecně přijatelná metoda, která by byla využívána všemi institucemi zabývajícími se touto problematikou. Regionální disparity jsou zpravidla měřeny buď na základě meziregionální komparace, nebo pomocí statistických metod.

Metoda meziregionální komparace je založena na porovnávání jednotlivých regionů a procesů v nich probíhajících, a to na základě předchozí analýzy. Jejím cílem je získat údaje o společných a odlišných rysech vývoje regionů. Je zaměřena na srovnávání struktur jednotlivých regionů a na komparaci vybraných ekonomických, sociálních a environmentálních indikátorů poukazujících na možné územní nerovnosti.

Jednotlivé regiony jsou porovnávány na základě předem zvolených ukazatelů, které jsou časově, věcně a prostorově vymezeny. Zásadou komparace je, že srovnávané ukazatele se mohou lišit pouze v jednom ze tří výše uvedených vymezení. V případě meziregionální komparace vyplývá, že srovnávané ukazatele se liší v prostorovém vymezení. Zde je možné vyvodit závěr, že z věcného a časového hlediska musí být zcela identické.

Druhou skupinou metod, jsou metody statistické, kam lze zařadit:

- míru variability, která se jeví jako nejvhodnější pro kvantifikaci disparit; jejími základními charakteristikami jsou směrodatná odchylka a variační koeficient,
- upravený teritoriální Giniho koeficient, který je definován jako poměr oblastí mezi skutečnou Lorenzovou křivkou a ideální křivkou rovné distribuce; nabývá hodnot mezi 0 a 1, přičemž vyšší hodnota poukazuje na výraznější nerovnost; používá se též upravený teritoriální Giniho koeficient, který je sestaven pro porovnávání rozdílů v HDP na obyvatele a je ukazatelem příjmů mezi obyvateli jednotlivých regionů,
- shlukovou analýzu, která je složitější, avšak vhodná metoda pro posuzování rozdílnosti regionů,
- faktorovou analýzu, tato metoda se používá v situaci, kdy je k dispozici rozsáhlý soubor dat, který sice poskytuje dostatek informací o příslušném regionu, ale současně díky svému rozsahu omezuje možnost rychle interpretovatelnosti dosažených výsledků a díky této metodě dochází k zestručnění informací tak, aby došlo k jejich minimální ztrátě,
- a další. [22]

2.4.2 MĚŘÍTKA HODNOCENÍ REGIONÁLNÍ KONKURENCESCHOPNOSTI

Při hodnocení regionální konkurenceschopnosti je nutné nejprve identifikovat její klíčové složky, ve kterých oblastech má region z hlediska konkurenceschopnosti slabá místa a na co by se měla zaměřit pozornost při tvorbě strategie regionálního rozvoje.

Prvním z ukazatelů je hrubý domácí produkt, který je peněžním vyjádřením celkové hodnoty statků a služeb nově vytvořených v daném období na určitém území. [13] Pokud se však pohybujeme na regionální úrovni, je nutné používat regionalizovaný HDP, ten má charakter

produktu nově vytvořeného na území daného regionu a nelze ho tedy zaměňovat s HDP užitým na území určitého regionu. Tento ukazatel vypovídá o produkční schopnosti daného území.

Druhým nejsledovanějším ekonomickým ukazatelem je míra nezaměstnanosti, která vypovídá o kondici daného hospodářství a která je zjišťována dvojitým způsobem:

- jako registrovaná míra nezaměstnanosti, která zahrnuje celkový počet osob zaevidovaných na úřadu práce,
- na základě výběrového šetření pracovních sil, které koresponduje s metodikou uznávanou mezinárodními institucemi.

Dalším ukazatelem je tvorba hrubého fixního kapitálu, který představuje hodnotu pořízeného hmotného i nehmotného investičního majetku, který bude využit k produktivní činnosti a nebude použit ke konečné spotřebě. Je velice významný, a to z toho důvodu, že vytváří předpoklady pro následný růst produktivity práce a reálného HDP a v neposlední řadě umožňuje zvyšovat produkci na modernějším technickém základě.

Inovační výkonnost je dalším ze zásadních ukazatelů. Poukazuje na významné postavení vědy a výzkumu ve společnosti. Lze ji hodnotit prostřednictvím vstupů, tedy prostřednictvím investic na vědu a výzkum a lidskými zdroji v odvětví.

Mezi další ukazatele měření disparit řadíme běžný účet, který zahrnuje veškeré kapitálové toky z a do státu, index cen výrobců měřící dynamiku změn cen statků nabízených výrobcí a zemědělci, index spotřebitelských cen vyjadřující cenu stálého tržního koše spotřebních statků a služeb bez sezónního vlivu. V neposlední řadě sem řadíme obchodní bilanci, která představuje přehled hodnot exportních statků a služeb vyvezených za hranice daného státu a importních (dovezených) ze zahraničí. [2]

Z jiného pohledu nahlíží na život v regionu ukazatelé kvality života, které lze chápat jako ukazatele doplňkové. Mezi ně můžeme zařadit migraci obyvatelstva, kvalitu ovzduší, kriminalitu a střední délku života obyvatelstva, případně i disponibilní důchod domácností.

Vedle těchto ekonomických ukazatelů se stále častěji v praxi i odborné literatuře můžeme setkat s ukazateli alternativními. V rámci těchto ukazatelů člověk přestává být jednotkou, která v součtu s ostatními představuje podíl na HDP (hrubý domácí produkt). Tento jedinec je v dnešní době vnímán jako osobnost s mnoha potřebami, z nichž ne všechny lze uspokojit penězi. Mezi tyto ukazatele můžeme zařadit:

- index lidského rozvoje (HDI) – ten sleduje Rozvojový fond OSN, smyslem indexu je hodnotit rozvoj států podle kvality lidského života, a to na základě lidského zdraví, úrovně vzdělanosti a hmotné životní úrovně,
- index lidské chudoby – je počítán ve dvou variantách: HPI-1 pro rozvojové země (zahrnuje pravděpodobnost nedožítí 40let, negramotnost dospělých, nedostupnost vody, počet podvyživených dětí) a HPI-2 pro rozvinuté země (zohledňuje pravděpodobnost nedožítí 60let, procento dospělých postrádajících funkční gramotnost, počet lidí žijících pod hranicí chudoby, dlouhodobou nezaměstnanost),
- genderový rozvojový index (GEM) – vyjadřuje rozdíly v postavení mužů a žen, pokud jde o průměrný věk, gramotnost a příjem,
- index budoucího stavu (SOFI) – jeho cílem je poskytnout náhled na situaci lidstva a jednotlivých států v příštích deseti letech. .[2]

Lze konstatovat, že rozvoj států není vyvážený. Jako důkaz tohoto je například fakt, že bohatší státy se rozvíjejí mnohem rychleji, než státy chudé, což vede k prohlubování nerovnosti mezi nimi. Stejně tak tomu je i uvnitř jednotlivých států, jelikož ani zde se vyváženost neobejde bez solidarity bohatých regionů s chudými regiony. Z tohoto vyplývá otázka, zda tedy lze zajistit vyvážený rozvoj na globální i regionální úrovni.

2.5 ZÁVĚR – ROZVOJOVÁ POMOC OBECNĚ

Rozvojová pomoc je pomoc rozvojovým zemím rozdělována jak prostřednictvím přímých finančních dotací, tak i financováním konkrétních prací. Hlavními cíli této pomoci je zejména snížení chudoby, dále pak průmyslový rozvoj, postupná integrace partnerských zemí do světové ekonomiky, rozvoj zemědělství, rozvoj demokracie, lidských práv a řádné správy věcí veřejných. Na rozvojové pomoci se podílejí vyspělé státy světa a podílí se na ní i Česká republika.

3 ROZVOJOVÁ POMOC ČESKÉ REPUBLIKY

Je zřejmé, že význam zahraniční rozvojové spolupráce v posledních letech roste, a to jak v evropském měřítku, tak zejména v České republice. Tento fakt lze dokázat zvyšujícím se objemem finančních prostředků, které na tuto oblast vydávají jednotlivé členské státy EU včetně ČR, ale také Evropská komise.

Česká republika je zařazena k bohaté a rozvinuté části světa (patří mezi čtyři desítky nejbohatších zemí světa), a vzhledem ke svému členství v Evropské unii a Organizaci pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD), význam její zahraniční rozvojové spolupráce jako integrální součásti zahraniční politiky podstatně vzrůstá.

Fakt, že je ČR považována za zem rozvinutou, je dokladován např. kojeneckou úmrtností, kterou má jednu z nejnižších na světě, průměrnou délkou lidského života, která se stále prodlužuje, či přístupem k pitné vodě, jež je u nás naprostou samozřejmostí. V této situaci se však většina obyvatel naší planety nenachází. Ve třech desítkách nejchudších zemí světa se člověk dožije v průměru méně než padesáti let. V mnoha zemích nemá ani polovina obyvatel přístup ke zdravotně nezávadné pitné vodě. V celé řadě zemí umírá každý desátý novorozenec. Česká republika přijímá svůj díl odpovědnosti za zmírňování chudoby v méně šťastných částech světa. [1]

Česká republika se spolu s ostatními vyspělými zeměmi se snaží hledat způsoby, jak dosáhnout toho, aby poskytnutá pomoc byla co nejefektivněji využita a aby skutečně vedla k vyrovnání velikých rozdílů mezi bohatou a chudou částí světa. Vyspělé země se shodly na postupu, jak zmírnění chudoby dosáhnout a také na tom, že budou finanční prostředky vyčleněné na mezinárodní rozvojovou spolupráci postupně navyšovat. Na Summitu tisíciletí v New Yorku v roce 2000 byly přijaty takzvané Rozvojové cíle tisíciletí. Česká republika spolu se všemi členskými státy OSN se zavázaly do roku 2015 splnit tzv. Miléniovou deklaraci, ve které jsou vytyčeny konkrétní cíle v oblasti rozvoje a odstraňování chudoby. [1]

Cílem ČR, která je v tomto ohledu mezi novými členskými státy Evropské unie na předním místě, je fakt, aby každá jedna koruna českého daňového poplatníka vynaložená na

rozvojovou spoluprací měla co největší přínos. Země se snaží objem finančních prostředků na zahraniční rozvojovou spoluprací navyšovat tak, aby dostála svým mezinárodním závazkům.

Česká zahraniční rozvojová spolupráce dosáhla již řady výsledků, a to za přispění desítky českých ministerstev, mnoha soukromých firem, vysokých škol a řady nevládních organizací pod vedením Ministerstva zahraničních věcí České republiky - jako hlavního koordinátora.

3.1 CÍLE A MOTIVACE ZAHRANIČNÍ ROZVOJOVÉ SPOLUPRÁCE ČESKÉ REPUBLIKY

Naše republika je členem mezinárodního společenství demokraticky a ekonomicky vyspělých zemí a uznává tedy princip solidarity mezi lidmi a mezi státy navzájem a přijímá svůj díl odpovědnosti při řešení globálních problémů. ČR se podílí na koordinovaných mezinárodních aktivitách zaměřených na snižování chudoby v méně vyspělých a méně bohatých částech světa.

Pokud se člověk podívá na současný globalizovaný svět, vidí, jak jsou události, jevy a osudy zemí i lidí vzájemně provázané. Chudoba je často zdrojem nestability, ozbrojených konfliktů, nelegální migrace či organizovaného zločinu spojeného s pašováním zbraní, lidí či drog. Účinná pomoc rozvojovým zemím pomáhá předcházet těmto negativním jevům, je tedy v souladu s našimi bezpečnostními zájmy. Tato spolupráce má rovněž ekonomické přínosy a to takové, že prosperita chudých zemí přispívá ke stabilitě světové ekonomiky a rozvoji potenciálních trhů, pomáhá tedy uplatnění konkurenceschopných českých firem. Rozvojový program posiluje bilaterální politické, ekonomické i kulturní vztahy s konkrétní zemí a současně zlepšuje postavení České republiky na mezinárodní scéně.

Mezi hlavní cíle české rozvojové spolupráce patří:

- snížení chudoby,
- ekonomicko-průmyslový rozvoj,
- postupná integrace partnerských zemí do světové ekonomiky,
- rozvoj zemědělství,
- rozvoj a upevnění demokracie, lidských práv a řádné správy věcí veřejných,
- zavedení právních Zahraniční rozvojová spolupráce ČR principů,

- řízení migrace,
- udržitelný rozvoj s důrazem na jeho environmentální složku,
- postkonfliktní obnova.

Česká republika se řídí také cíli, které jsou vytyčené ve výše zmíněné Miléniové deklaraci.

Je tedy možné konstatovat, že Česká republika přijala řadu klíčových opatření směrem k efektivnímu, jednotnému systému zahraniční rozvojové spolupráce. Díky nim je dnes ČR dárcovskou zemí, která přispívá k odstraňování chudoby a plnění Rozvojových cílů tisíciletí (viz. kapitola 2.5.). Jako členský stát Evropské unie (EU), Organizace spojených národů (OSN) a Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD), ČR projevuje solidaritu s lidmi v chudých, málo rozvinutých zemích a cítí svůj díl zodpovědnosti na řešení globálních problémů, které do značné míry souvisejí s chudobou.

3.2 FINANČNÍ ZAJIŠTĚNÍ

Dle usnesení Evropské rady z května 2005, ve kterém se nové členské státy Evropské unie zavázaly „usilovat o navýšení podílu objemu financí na zahraniční rozvojovou spolupráci na 0,17 % HND v roce 2010 a 0,33 % HND v roce 2015“, by ČR měla v následujících letech pomoc rozvojovým zemím značně navýšit.

Vláda ČR schválila usnesením ze dne 31. března 2004 sektorové a teritoriální priority české zahraniční rozvojové spolupráce. Tím se snížil počet hlavních zemí, kterým Česká republika poskytovala rozvojovou spolupráci, ze dvou desítek na 8 tzv. prioritních zemí, kterým bude ČR dlouhodobě poskytovat rozvojovou pomoc. Jsou jimi: Angola, Zambie, Vietnam, Mongolsko, Jemen, Moldavsko, Bosna a Hercegovina, Srbsko a Černá Hora. [15]

V roce 2005 schválila vláda programy rozvojové spolupráce s prioritními zeměmi na období 2006 – 2010. V ostatních, tzv. neprioritních zemích pokračuje rozvojová spolupráce v omezeném rozsahu, na základě aktuálních priorit a požadavků.

Výběr prioritních zemí byl založen na následujících kritériích:

- naléhavost pomoci (tj. stupeň socioekonomického rozvoje přijímající země)
- zahraničně-politické vztahy přijímající země k ČR, historické a obchodní vazby a jejich perspektivy
- úroveň demokracie, existence právního státu, protikorupční prostředí a zdravé ekonomické základy v přijímající zemi
- vhodná infrastruktura pro projekty v přijímající zemi, přítomnost zastupitelských úřadů ČR či příslušných mezinárodních organizací
- koordinace s aktivitami ostatních dárcovských zemí a mezinárodních organizací. [15]

Tabulka 2: Kritéria a bodování použité pro výběr prioritních zemí na období 2006 - 2010

Kritérium	Indikátor
Potřebnost pomoci (15b)	Hrubý národní důchod na hlavu (max. 6b)
	Pořadí podle indexu lidského rozvoje (max. 6b)
	Příjem ODA ⁷ na hlavu (max. 3b)
Připravenost země pomoc přijímat (8b)	Existence vypracovaného dokumentu Strategie omezování chudoby (max. 4b)
	Demokratické řízení (max. 2b)
	Úroveň dodržování lidských práv a občanských svobod (max. 2b)
Intenzita vztahů rozvojové spolupráce (8b)	Intenzivní vztahy rozvojové spolupráce v minulosti (max. 2b)
	Probíhající projekty rozv. spolupráce (max. 2b)
	Počet občanů, kteří absolvovali české VŠ (max.4b)
Přítomnost zastupitelského úřadu (8b)	-

Zdroj: glopolis.org/soubory/jak-ceska-republika-pomaha.pdf

⁷ ODA = oficiální rozvojová pomoc

Tabulka 3: Prioritní země ZRS ČR 2006 – 2010

Prioritní země	Sektorové priority	Objem prostředků ZRS ČR 2007 (v tis.Kč)	Počet projektů v roce 2007	Index lidského rozvoje (HDI)	HDP na hlavu (USD)
Angola	zemědělství	25582	7	0,446	2335
	školy				
Zambie	zdravotnictví	5020	6	0,434	1023
Vietnam	živ. prostředí	46665	15	0,733	3071
	zemědělství				
	soc.problematika				
	eko-prům.rozvoj				
Mongolsko	eko-prům.rozvoj	57300	19	0,700	2107
	živ.prostředí				
	zemědělství				
	soc.problematika				
	prevence obchodu s lidmi				
Jemen	energetika hospodářství	22338	6	0,508	930
Moldavsko	živ. prostředí	32178	16	0,708	2100
	rozvoj lid.zdrojů				
Srbsko	živ. prostředí	59735	21	0,811	7640
	eko-prům.rozvoj				
	doprava				
	zdravotnictví				
	soc.problematika				
Bosna a Hercegovina	Eko-prům.rozvoj	45092	19	0,803	7032
	Zemědělství				
	Dopr.infrastruktura				
ČR	×	×	×	0,891	20538
Celosvětový průměr	×	×	×	0,743	9543

Zdroj: glopolis.org/soubory/jak-ceska-republika-pomaha.pdf

Programy rozvojové spolupráce jsou komplexními nástroji rozvojové spolupráce, jejichž cílem je přispět k zlepšování situace buď v rámci vybraných sektorů v partnerských zemích nebo partnerských zemích jako celku.

V návaznosti na programy rozvojové spolupráce postupně narůstal podíl prostředků směřovaných do osmi prioritních zemí ZRS ČR. V roce 2009 směřovalo do prioritních zemí 408 987 tis. Kč (50,7 % čerpaných prostředků dvoustranné ZRS) a do neprioritních zemí 183 250 tis. Kč (22,7 % čerpaných prostředků dvoustranné ZRS).

Z hlediska jednotlivých prioritních zemí bylo největším příjemcem české dvoustranné ZRS Mongolsko (realizované prostředky ve výši 98 351 tis. Kč.), následované Bosnou a Hercegovinou, Srbskem, Vietnamem, Angolou, Moldavskem, Zambíí a Jemenem. [16]

Tabulka 4: Přehled využití finančních prostředků v roce 2009 v prioritních zemích

Země realizace	Celková vyčerpaná částka v zemi (Kč)	Podíl země z čerpané částky celkové ZRS (v %)
Mongolsko	98 351 636,65	12,19
Bosna a Hercegovina	76 509 631,56	9,48
Srbsko	71 363 144,88	8,85
Vietnam	45 615 683,04	5,65
Angola	38 904 391,94	4,82
Moldavsko	35 125 625,50	4,35
Zambie	22 696 261,97	2,81
Jemen	20 420 905,90	2,53
CELKEM	408 987 281,44	50,70

Zdroj: www.mzv.cz

Mezi další země, kde ČR pomáhá pomocí zahraniční rozvojové spolupráce patří Etiopie, Demokratická republika Kongo, Indie, Kambodža a Indonésie.

3.3 AKTÉŘI ROZVOJOVÉ SPOLUPRÁCE ČR

Konkrétní výsledky české rozvojové spolupráce by nebyly dosažitelné bez podpory veřejnosti a zapojení řady subjektů, které realizují jednotlivé projekty pod vlajkou České republiky – od nevládních organizací přes vysoké školy až po soukromé firmy.

Rozvojová spolupráce je zprostředkována následujícími aktéry:

- ministerstvo zahraničních věcí ČR spolu se svým poradním orgánem – Rozvojovým střediskem,
- jednotlivá sektorová ministerstva,
- realizátoři projektů rozvojové spolupráce.

Ministerstvo zahraničních věcí ČR

Toto ministerstvo je ústředním koordinačním orgánem. V rámci něj pracuje Odbor rozvojové spolupráce a humanitární pomoci, který využívá síť zastupitelských úřadů ČR, jež jsou podrobně seznámeny se situací v konkrétní přijímací zemi, a mohou proto výrazně napomoci kvalitní rozvojové spolupráci.

Dále se tento odbor zabývá:

- koncepčními otázkami rozvojové spolupráce,
- plánováním objemu a struktury financí na poskytování rozvojové spolupráce,
- připravováním programů spolupráce s prioritními zeměmi (Country Strategy Papers),
- sestavením ročních plánů rozvojových projektů,
- projednáváním dohod o spolupráci s přijímajícími zeměmi,
- koordinováním rozvojové aktivity s EU, OECD a dalšími mezinárodními institucemi.

Sektorová ministerstva

Tato ministerstva mají v současném systému značné pravomoci. Jsou odpovědná za administraci rozvojových projektů podle jejich oborového zaměření a za efektivní vynakládání finančních prostředků.

Rozvojové středisko Ústavu mezinárodních vztahů

Je odborným poradním orgánem Ministerstva zahraničních věcí ČR. Zabývá se tématy rozvojové spolupráce v neprioritních zemích a výběrem projektů rozvojové spolupráce, provádí také monitoring a evaluaci⁸ projektů a standardizaci metodiky. Rozvojové středisko rovněž organizuje vzdělávání expertů a zvyšuje povědomí české veřejnosti o rozvojové problematice.

Realizátoři projektů rozvojové spolupráce

Jednotlivé projekty rozvojové spolupráce jsou realizovány pomocí:

- státní instituce - Ministerstvo zahraničních věcí ČR je hlavním koordinačním orgánem rozvojové spolupráce, v jehož rámci působí odbor rozvojové spolupráce a humanitární pomoci. Zabývá se otázkami týkající se rozvojové spolupráce, plánuje objem a strukturu financí na její poskytování, připravuje programy spolupráce s prioritními zeměmi, atd. MZV využívá též síť zastupitelských úřadů v jednotlivých partnerských zemích, zejména pokud jde o identifikaci, plánování a monitorování projektů zahraniční rozvojové spolupráce v dané zemi. [3]
- nevládní organizace – tyto organizace jsou důležitým partnerem při realizaci zahraniční rozvojové spolupráce. V České republice se jedná o organizace, které jsou sdruženy v Českém fóru pro rozvojovou spolupráci (FoRS). Těžištěm jejich aktivit je převážně humanitární pomoc. Od ledna 2003 je FoRS členem CONCORD – Evropské konfederace nevládních organizací pro krizovou pomoc a rozvoj. Hlavními domácími partnery FoRS jsou odbor rozvojové spolupráce a humanitární pomoci MZV ČR a Česká rozvojová agentura. Hlavními mezinárodními partnery FoRS jsou kromě CONCORDu také projekt RPP rakouské rozvojové agentury a Trialog – projekt několika zahraničních nevládních neziskových organizací podporovaný Evropskou komisí. [3]

⁸ Evaluace = stanovení hodnoty

- vysoké školy - podílejí se na realizaci dvoustranných projektů. Přispívají například k modernizaci vysokého, středního i základního školství v rozvojových zemích. Rovněž aktivně přispívají k předávání informací o rozvojové spolupráci veřejnosti. Mohou také poskytovat možnost studovat rozvojová studia jako hlavní nebo vedlejší specializaci. [3]
- soukromé firmy - rozvojové aktivity firem z ČR jsou zaměřeny především na oblast průmyslového rozvoje, vodohospodářství, ochrany životního prostředí a zemědělství. Zabývají se nejrůznějšími aktivitami - modernizacemi tepelných či jaderných elektráren a zásobováním obyvatelstva elektrickou energií, rekultivací skládek a ekologickou modernizací průmyslové výroby až po ochranu lesních porostů. Český soukromý sektor zformoval koncem roku 2007 *Platformu podnikatelů pro zahraniční rozvojovou spolupráci*. Hlavním posláním platformy je přispět ke kvalitní prezentaci českých podniků a širší přítomnosti české produkce v rozvojových zemích. Platforma se stala členem Rady pro zahraniční rozvojovou spolupráci a účastí na jejích jednáních zajišťuje Platforma hlas podnikatelských subjektů v otázkách české ekonomické pomoci rozvojovým zemím.[3]

3.4 FORMY ROZVOJOVÉ SPOLUPRÁCE V ČR

Ministerstvo zahraničních věcí je na základě kompetenčního zákona ustaveno ústředním orgánem státní správy České republiky pro oblast zahraniční politiky, tedy i zahraniční rozvojové spolupráce ČR a koordinace vnějších ekonomických vztahů. Ministerstvo zahraničních věcí ve spolupráci s Ministerstvem vnitra též koordinuje poskytování humanitární pomoci ČR do zahraničí.

Česká republika poskytuje tři formy rozvojové spolupráce:

- bilaterální
- trilaterální
- multilaterální

3.4.1 DVOUSTRANNÁ (BILATERÁLNÍ) ROZVOJOVÁ SPOLUPRÁCE

Tato rozvojová spolupráce je hlavní součástí české zahraniční rozvojové spolupráce. Je založena na víceletých programech spolupráce s prioritními zeměmi (Zambie, Vietnam, Jemen, Moldavsko, Mongolsko, Angola, Bosna a Hercegovina, Srbsko) a v prioritních sektorech, v jejichž rámci je lépe možné koncentrovat český přínos a zvyšovat tak efektivnost pomoci. Kromě zmíněných prioritních zemí může být bilaterální spolupráce také realizována v ostatních, tzv. neprioritních, zemích (např. Etiopie, Kongo, Kambodža, Indie, Indonézie,...atd.), a to tehdy, pokud jsou naplněny cíle, principy a kritéria české zahraniční rozvojové spolupráce a především zohledněna poptávka ze strany přijímající země. [3]

Cíle

Jako hlavní a výchozí bod rozvojové spolupráce jsou považovány tzv. Rozvojové cíle tisíciletí (*Millenium Development Goals – MDGs*). Česká rozvojová politika má stanoven rámcový, strategický cíl, jímž je odstraňování chudoby a podpora bezpečnosti a prosperity prostřednictvím efektivního partnerství, které umožní chudým a málo rozvinutým zemím realizovat jejich rozvojové cíle. Je však zřejmé, že samotná rozvojová pomoc není dostačující. Klíčový stimul představují:

- demokratické formy vládnutí,
- udržitelný ekonomický růst,
- zapojování rozvojových zemí do mezinárodního obchodu,
- sociální rozvoj,
- péče o životní prostředí.

Rozvojová spolupráce přispívá k rozvoji politických, ekonomických, obchodních, environmentálních, kulturních a vědeckých vztahů s partnerskými zeměmi.

Principy

Základní principy české rozvojové spolupráce vycházejí z:

- Evropského konsensu o rozvoji (2005),
- Pařížské deklarace o efektivnosti pomoci (2005) - (vyzdvihuje vlastnictví rozvojového procesu rozvojovými zeměmi, harmonizace postupu při přípravě programů, respektování rozvojových programů, vzájemnou odpovědnost),
- Akční agendy z Akkry (2008) – (klade důraz na využívání administrativních systémů partnerských zemí, na zvýšení podílu poskytované přímé rozpočtové pomoci z celkové rozvojové pomoci, na víceleté plánování, atd.). [5]

Příkladem dvoustranné rozvojové spolupráce jsou:

- *projekty* (v r. 2007 bylo realizováno cca 200 projektů v celkové výši cca 560 mil. Kč),
- *vládní stipendia pro studenty z rozvojových a jiných potřebných zemí* (v r. 2007 byla poskytnuta stipendia pro cca 250 studentů z 80 zemí v objemu asi 120 mil. Kč),
- *humanitární pomoc* (v r. 2007 byla poskytnuta humanitární pomoc do rozvojových zemí ve výši 109 mil. Kč),
- *pomoc uprchlíkům* (v r. 2007 byla poskytnuta pomoc uprchlíkům na území ČR ve výši 230 mil. Kč),
- *odpouštění dluhů* a řada dalších bilaterálních aktivit.

3.4.2 TROJSTRANNÁ (TRILATERÁLNÍ) ROZVOJOVÁ SPOLUPRÁCE

Smyslem podpory trojstranných projektů je poskytnout potřebné kofinancování projektům českých nevládních organizací, které již obdržely grant v rámci mezinárodních výběrových řízení (Evropská komise, rakouský program Regional Partnership Programme RPP a další), nebo jsou členy mezinárodních sítí a financují společné projekty ve třetích zemích (program ASA-GLEN).[6]

3.4.3 MNOHOSTRANNÁ (MULTILATERÁLNÍ) ROZVOJOVÁ SPOLUPRÁCE

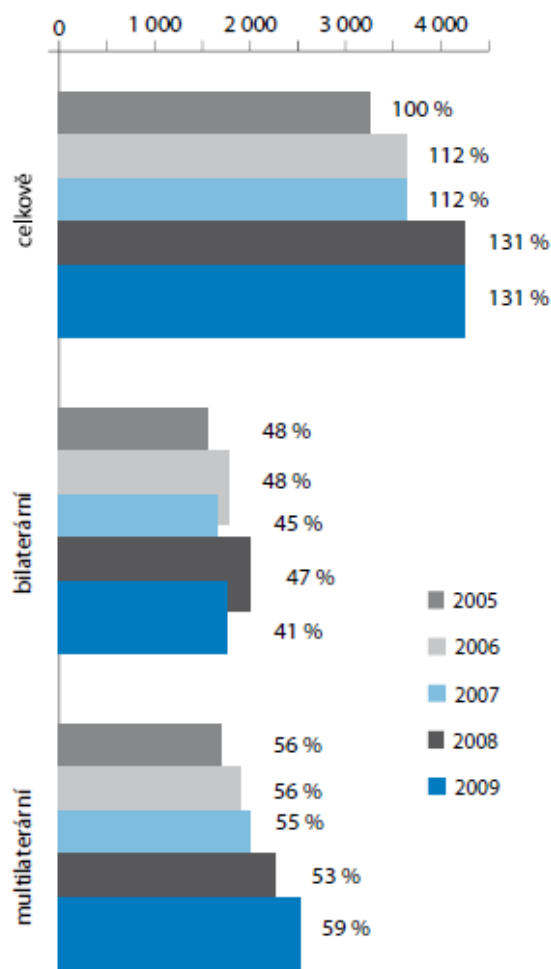
Tuto zahraniční spolupráci vyvíjí ČR prostřednictvím mezinárodních organizací systému OSN či mezinárodních finančních institucí a formou příspěvku do Evropské Unie, a to ve formě obecných či účelově vázaných příspěvků. Podmínkou pro poskytování této formy pomoci je soulad mezi zaměřením aktivit a prioritami jednotlivých organizací a zájmy ČR.

ČR tedy jednak přispívá přímo do rozpočtu mezinárodních organizací, jednak se podílí na konkrétních projektech těchto organizací, které jsou často realizovány českými experty. Vedle povinných (mandatorních) příspěvků, které vyplývají přímo z členství v mezinárodních organizacích, poskytuje ČR každoročně prostřednictvím různých orgánů příspěvky také na dobrovolné bázi.

Příkladem mnohostranné rozvojové spolupráce jsou:

- *příspěvky do mezinárodních organizací (EU, OSN, OECD)*
- *zapojení českých expertů do mezinárodních organizací (čeští odborníci realizují aktivity v rámci projektů řady mezinárodních organizací (UNDP, UNEP, UNFPA, FAO, UNIDO, ITU apod.)) [3]*

Graf 1 Vývoj ZRS ČR v období 2005 - 2009 (v mil. Kč) - celkový objem, objem na bilaterální a multilaterální ZSR

Zdroj: Statistiky OECD

3.5 OBJEM ROZVOJOVÉ POMOCI ČR

Výše prostředků na zahraniční rozvojovou spolupráci ČR vykazuje v posledních letech mírný, ale setrvalý nárůst. To je dáno zejména zvyšujícím se objemem prostředků, které jsou na rozvojovou spolupráci určeny.

Česká republika dosáhla podílu české ODA (Official Development Assistance = oficiální rozvojová pomoc) na HND (= hrubý národní produkt) ve výši 0,10 % poprvé v roce 2003, v roce 2005 došlo k mírnému nárůstu a poměr české ODA/HND se zvýšil na 0,11 %. V roce 2006 došlo k dalšímu mírnému nárůstu na 0,12 % ODA/HND, což v absolutních hodnotách činí zhruba 3,5 mld. Kč.

Tabulka 5: Objem finančních prostředků vydaných na zahraniční rozvojovou spolupráci

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
ODA	3236	3504	3391	3518	3503	3460
HND	2839100	2980526	3241000	3489000	3752000	4042000
ODA/HND	0,11%	0,12%	0,10%	0,10%	0,09%	0,09%

Zdroj: <http://www.rozvojovka.cz/>

Objem poskytované ZRS by však neměl být jediným měřítkem, kterým by se měly státy, a tedy i Česká republika, řídit. Proto, aby byla rozvojová pomoc účinná, musí docházet také ke zvyšování kvality pomoci.

Vlády evropských států totiž stále zkreslují své statistiky poskytované rozvojové pomoci, jelikož si do nich započítávají také položky jako odpouštění dluhů, výdaje na péči o uprchlíky v donorských zemích či stipendia zahraničních studentů z rozvojových zemí. Ty však nemají přímý dopad v rozvojové zemi a substituují navyšování výdajů na skutečnou rozvojovou spolupráci s přímým dopadem na lidi žijící v chudobě. Takto zkreslené statistiky jsou nazývány jako tzv. inflated aid. Jsou známy výpočty nevládních neziskových organizací, které tvrdí, že EU poskytla přibližně 8 mld. EUR na sporné položky v rámci inflated aid, což bylo celkem 17 % celkových výdajů na rozvojovou spolupráci EU.

V České republice se pro určení inflated aid vychází z oficiálních zdrojů MZV ČR pro OECD. Podíl inflated aid na oficiální české ZRS se liší podle toho, jaké položky jsou do této kategorie započítány. Pokud budu brát v potaz složky jako vojenské mise, oddlužení a náklady na uprchlíky, bude inflated aid představovat podíl 19,6 % na celkové české ZRS. V případě, že bych k tomuto číslu připočetla ještě náklady na technickou pomoc a stipendia, dostanu se k číslu 31,7 %. [7]

3.6 ZÁVĚR PRVNÍ (TEORETICKÉ) ČÁSTI PRÁCE

Závěrem je důležité, položit si otázku, jaká je motivace České republiky pro rozvojovou spolupráci, jaké má k tomu důvody? Jedním z nejdůležitějších důvodů, jsou důvody morální, jelikož princip solidarity se slabšími existuje odjakživa, mělo by to být tedy i v tomto případě. Nelze však také opominout důvody ekonomické, kdy dochází k obchodně-politickým jednáním a k navázání přímých obchodních styků .

Rozvojová spolupráce je tedy také nedílnou součástí zahraniční politiky a ČR přispívá zahraniční rozvojovou spoluprací (ZRS) k naplňování zahraničně-politických cílů. Vede k zintenzivnění politických a hospodářských vztahů mezi partnerskými zeměmi⁹. Je zde zahrnutá též prevence konfliktů a terorismů, lepší diplomatické vztahy s partnerskými zeměmi a další.

Pokud zde bude zhodnocena Česká republika, pak v oblasti bezpečnosti je pro ni významná především Bosna a Hercegovina a Srbsko, a to z hlediska prevence konfliktů v blízkém regionu západního Balkánu. Dále pak Afghánistán a Irák z hlediska prevence terorismu, Ukrajina a Vietnam z hlediska boje proti mezinárodnímu organizovanému zločinu s ohledem na množství přistěhovalců z těchto zemí do ČR a s Moldavskem z hlediska prevence migrace cizinců na území ČR.

Pokud se bude pozornost zaměřena na zájmy ekonomického směru, tak jsou z hlediska podpory českého exportu z největších příjemců pomoci významné především Srbsko a Ukrajina, přičemž obě země spolu s Vietnamem patří zároveň mezi české exportní priority. Z prioritních zemí rozvojové spolupráce zemí pak ČR jednoznačně neposkytuje nejvíce prostředků nejhudším státům, ale naopak těm, s nimiž má největší objem vzájemné obchodní výměny.

⁹ Partnerské země se dělí dle nové Koncepce 2010 – 2017 na programové země = ty partnerské země, kterým je v rámci ZRS ČR přiznávána největší priorita a směřuje do nich také největší část finančních prostředků (Afghánistán, Bosna a Hercegovina, Etiopie, Moldavsko, Mongolsko), projektové země = ty partnerské země, se kterými spolupráce není zastřešena střednědobým programem. Rozvojová spolupráce probíhá na úrovni jednotlivých projektů v sektorech dle každoročních usnesení vlády k Plánu ZRS (Gruzie, Kambodža, Kosovo, Palestinská autonomní území, Srbsko) a ostatní země (Angola, Jemen, Vietnam, Zambie)

Nelze opominout také politické zájmy, v rámci nichž směřuje ČR pomoc především do Srbska a Bosny a Hercegoviny, a to z toho důvodu, že pokud by tyto země rychle vstoupily do Evropské Unie, představovalo by to jeden z hlavních cílů české zahraniční politiky. Obě balkánské země společně ještě s Moldavskem a Ukrajinou sdílejí členství v evropských regionálních organizacích, což pro ČR představuje další možnost, jak ovlivňovat politické dění v blízkých oblastech.

Česká republika se však zaměřuje i na jiné země, než jsou jen v zájmu ekonomickém, politickém, či bezpečnostním. Jak bylo výše napsáno, existuje zde důvod i morální. Příkladem tohoto je pomoc Kambodžskému království, což je stát zařazený mezi projektové země České republiky. To jsou takové země, ve kterých jsou ve střednědobém horizontu potřebné a žádoucí rozsáhlejší rozvojové aktivity.

4 PŘÍKLAD ROZVOJOVÉ POMOCI - KAMBODŽA

Jak již bylo zmíněno, Česká republika směřuje svou zahraniční rozvojovou spolupráci nejen do zemí prioritních, ale také do zemí dalších, kam patří mj. také Kambodža, která je zařazena mezi tzv. projektové země, což jsou ty partnerské země České republiky, se kterými spolupráce probíhá na úrovni jednotlivých projektů v sektorech dle každoročních usnesení vlády k Plánu ZSR. Není zde tedy vytvořen střednědobý program. Této zemi bude věnována další část této diplomové práce.

4.1 OBECNÉ INFORMACE

Kambodža, celým názvem Kambodžské království nebo Království Kambodža, je stát v jihovýchodní Asii na poloostrově Zадní Indie s přístupem k Thajskému zálivu Jihočínského moře. Sousedí s Thajskem, Laosem a Vietnamem. (*viz. příloha č.1*) Tři čtvrtiny rozlohy pokrývá rovinatá nížina Mekongu, vyplňující starou tektonickou sníženinu. Na severu ji lemuje pásmo Dangrek, na východě Annamské pohoří a okraj Centrální plošiny, na jihozápadě pak Sloní a Kardamonové hory s nejvyšším vrcholem země Phnum Aural (1813 m. n. m.).

Stát se rozkládá v tropickém monzunovém podnebném pásu. Průměrná měsíční teplota se pohybuje od 21°C v prosinci po 30°C v květnu. Mezi vodními toky dominuje Mekong, do něž se vlévá mnoho přítoků, a který ve svém posledním úseku vytváří rozsáhlé bažiny. Největší jezero v zemi je Tonle Sap.

Hlavním městem je Phnompenh, který je považován za politické, kulturní a hospodářské centrum. Žije v něm okolo 900 000 obyvatel. Z etnického hlediska je Kambodža národnostně jednolitý stát, více než 94% obyvatelstva tvoří Khmerové. Mezi nejpočetnější národnostní menšiny patří Vietnamci 4% a Číňané 1%.

V souladu s ústavou se země dělí na provincie a města. Provincie se dělí na okresy a obce. Města se člení na městské obvody a městské části. V současnosti má Kambodža 22 provincií a samosprávný Phnompenh. Druhé největší město je Battambang, k velkým městům se dále řadí Kompong Sam, Siem Reap a Sihanoukville.

Jedná se o málo rozvinutý agrární stát s vysokým podílem venkovského obyvatelstva závislého na pěstování rýže. Lze tedy konstatovat, že toto království patří mezi nejchudší země v regionu. Základ kambodžského hospodářství tvoří málo výkonné zemědělství, představující obživu pro téměř 70% obyvatel. Země má omezené nerostné zdroje, těží se jen sůl a ilegálně drahokamy. Existují sice ložiska zemního plynu a ropy, ale země je zcela závislá na dovozu paliv. Nerozvinutý průmysl se soustřeďuje zejména na zpracování potravin, dále zde fungují menší cihelny, textilky, dřevařské a petrochemické závody. [8]

Úředním jazykem je khmerština, mezi vzdělanějšími obyvateli je běžná znalost francouzštiny, případně také angličtiny. V Kambodži převažuje théravádový buddhismus, který vyznává 95% obyvatel země. V nepatrné míře je zastoupeno křesťanství, islám a animismus. Měnou, kterou zde lidé platí, je tzv. riel (KHR) = 100 senů. (1Kč = cca 215 KHR).

Přesuneme-li se o tisíce let nazpět, je nutné zkonstatovat, že o prehistorii Kambodže je známo velmi málo, přestože archeologické nálezy nám dokazují, že už 1000 let př.n.l. se Kambodžané živili rybami a rýží a žili v obydlích na kůlech, což můžeme spatřit na mnoha místech i dnes.

Převážná část dnešní Kambodže patřila od 1. do 6. století k jihovýchodnímu asijskému království Funan, které sehrálo významnou roli v rozvoji kultury, umění i politických institucí pozdějších khmérských států. Zejména se jednalo o Angkorskou éru, která započala v 8. století a změnila království na skutečnou kulturní a náboženskou velmoc. [9]

V roce 1431 byl Angkor vypleněn vojsky thajského království Ayudhya. Po tomto zásahu nastalo v dané oblasti jeden a půl století trvající období neustálých sporů a soupeření mezi dynastiemi Khmérů a zároveň pokračovaly válečné boje se sousedním Thajskem. Těchto bojů se účastnili také Španělé a Portugalci, kteří se snažili v regionu prosazovat své zájmy. Jejich vzájemná nevráživost vyústila v roce 1599 porážkou španělské vojenské posádky v Phnom Penhu (hlavním městě Kambodži). Od roku 1600 vládla na území řada nevýznamných a slabých králů až do roku 1863, kdy přišli Francouzi. Ti ještě v daném roce podepsali pod hrozbou násilí s tehdejší panovníkem protektorátní dohodu. V roce 1884 přinutili krále Norodoma podepsat smlouvu, podle níž se země stala skutečnou francouzskou kolonií. Další léta byla ve znamení poklidu. V roce 1941 dosadili Francouzi na trůn teprve 19letého prince Sihanouka. Domnívali se, že tohoto mladíka budou moci snadno ovládat. Tento předpoklad se však ukázal být velikým omylem. Po roce 1945 nastalo období plné sporů a francouzská koloniální moc postupem času slábla, k čemuž přispěly i boje Francouzů ve Vietnamu a Laosu. Toto neklidné období skončilo až v roce 1953 vyhlášením nezávislosti Kambodže a král Norodom Sihanouk pokračoval v prosazování národní politiky dalších 15 let až do vojenského převratu, kdy jej armáda z trůnu sesadila.

Z důvodů podezření na základny komunistů v Kambodže podnikly Spojené státy v roce 1969 na tento stát tzv. kobercové nálety. V té době zahynuly tisíce civilistů a země tak byla proti své vůli vtažena do americko-vietnamského konfliktu. V roce 1970 vpadly vojenské jednotky USA a Jižního Vietnamu do země, aby zlikvidovaly vietnamské komunistické síly, což se jim však nepovedlo. Přesto se jim ale podařilo zaktivovat levicové partyzánské brigády Rudých Khmérů a zanedlouho byly spuštěny kruté boje po celé Kambodže, včetně hlavního města Phon Penh, které se dostalo do rukou Rudých Khmérů v roce 1975. [9]

Během následujících čtyř let byly zavražděny přibližně 2 miliony Kambodžanů (převážně z řad vzdělaných obyvatel) ve snaze změnit Kambodžu v agrární zemi maoistického typu. V té době byly zrušeny peníze, byly zastaveny poštovní služby, obyvatelstvo se přeměnilo na pracující nevolníky a země byla zcela odříznuta od okolního světa. V roce 1978 vpadl do

Kambodže Vietnam, což byla odpověď na neustálé narušování společných hranic. Rudí Khmérové byli nuceni stáhnout se do džungle podél hranic s Thajskem. Odtud vedli od konce 70. a po dobu 80. let partyzánskou válku proti vládě podporované Vietnamem.

Pod záštitou OSN proběhly v polovině roku 1993 v Kambodži volby a král Norodom Sihanouk byl znovu dosazen na trůn. Rudí Khmérové volby bojkotovali, odmítali mírové rozhovory a pokračovali v nákupu zbraní pro další boje. Po volbách byla vyhlášena amnestie a řady Rudých Khmérů postupně slábly a v roce 1994 postavila kambodžská vláda Rudé Khméry mimo zákon.

Následovalo několik let neklidné vlády nestabilní koalice dvou hlavních stran. V roce 1998 proběhly další volby a do čela se dostal Hun Sen, vůdce Kambodžské lidové strany. Tento muž se stal pro zemi významnou stabilizující silou, přestože má jeho vláda ke skutečné demokracii poměrně daleko.[9]

4.2 EKONOMICKÁ CHARAKTERISTIKA ZEMĚ

Kambodža patří svým stupněm ekonomického rozvoje mezi tzv. nejméně rozvinuté země, ukazatel HDP na hlavu v roce 2009 představoval 693 USD a podle indexu lidského rozvoje hodnotícího délku života, zdraví, vzdělání a životní úroveň se Kambodža řadí na 130. místo ve světě. Její závislost na zahraniční pomoci a velmi úzká výrobní a exportní základna ji činí velmi zranitelnou nepříznivými vnějšími faktory.

Až do konce minulého století byla Kambodža jednoznačně zemědělskou zemí. Pouze malá část populace byla zaměstnána v zemědělství a zemědělství tak bylo také hlavním zdrojem příjmů. Soběstačnost v potravinové produkci se Kambodži podařilo dosáhnout až v polovině 90.let, kdy Kambodža začala malé množství rýže vyvážet. Dnes je v zemědělství zaměstnáno přibližně 68 % obyvatelstva a podíl zemědělství na tvorbě HDP výrazně poklesl na současných cca 28 %. Industrializace se v Kambodži významněji projevila koncem 90. let, kdy se díky zahraničním investicím rozběhla výroba oděvů, které patří mezi hlavní exportní

komodity země. V r.2009 se průmyslová výroba (včetně stavebnictví) podílela na HDP z 25,2 %. Trvale roste podíl služeb na celkovém HDP, který za rok 2009 představoval 46,9 % (v roce 2003 činil 40,1 % a v r. 1995 jen 35,5 %). Oblast služeb má silnou vazbu na turismus, který je významným zdrojem pracovních příležitostí a má také přesah do dalších odvětví (potravinářství, stavebnictví, doprava apod.). [10]

Srovnání vývoje HDP v Kambodži v letech 2005 – 2009 poukazuje následující tabulka.

Tabulka 6: Struktura kambodžského HDP v letech 2005 – 2009 (v % HDP)

	2005	2006	2007	2008	2009
Zemědělství	32,4	31,7	31,9	32,5	27,9
Průmysl	26,4	27,6	26,8	22,4	25,2
Služby	41,2	41,08	41,3	45,1	46,9

Zdroj: www.businessinfo.cz

Další srovnání makroekonomických ukazatelů je zobrazeno v tabulce č. 7.

Tabulka 7: Makroekonomické ukazatele ze období 2005 – 2009

	2005	2006	2007	2008	2009
HDP na hlavu (v USD)	454	514	598	703	693
Reálný růst HDP (v %)	13,5	10,8	10,2	6,7	-1,0
Vývoz zboží (v mil.USD)	2908	3692	4089	4708	4302
Dovoz zboží (v mil. USD)	3918	4771	5432	6508	5876

Zdroj: Economic Institute of Cambodia

Makroekonomickým ukazatelem jsou též údaje o nezaměstnanosti. Ty jsou však značně nepřesné a často si výrazně odporují. Nejčastěji udávané hodnoty, které se zhruba shodují s odhady mezinárodních finančních organizací, hovoří o celkové průměrné nezaměstnanosti ve výši kolem 4 – 5 %. Ve městech přitom nezaměstnanost dosahuje až 9 %, na venkově v průměru 2 %. Je třeba vzít v úvahu i velkou sezónní nezaměstnanost na venkově, která místy činí až 20 %. Ekonomický institut Kambodži udává míru nezaměstnanosti za rok 2009 ve výši pouze 1,5 %. [10]

4.2.1 PŘIJÍMANÁ A POSKYTOVANÁ ROZVOJOVÁ POMOC

Jak již bylo výše zmíněno Kambodža je silně závislá na zahraniční pomoci. Ta totiž tvoří přibližně třetinu příjmů státního rozpočtu. Největším bilaterálním dárce Kambodži je Japonsko.

Každé dva roky se konají tzv. mezinárodní konference o pomoci Kambodži – tzv. Consultative Group Meeting, kde se dvorské země zavážou k poskytnutí určité částky rozvojové pomoci na další období. Ekonomické a sociální reformy, které se v posledních letech snaží prosadit kambodžská vláda, jsou pozitivně hodnoceny ze strany většiny mezinárodních finančních institucí i hlavních donorských zemí, čemuž odpovídají i zvyšující se částky přislíbené finanční pomoci, které jsou vyčísleny v následující tabulce. [17]

Tabulka 8: Zahraniční pomoc Kambodži v letech 2005 – 2009 (v mld. riel)

	2005	2006	2007	2008	2009
Celkem	984	1584	1615	2355	2423
- Granty	538	790	730	945	967
- Půjčky	446	794	885	1410	1456

Zdroj: <http://www.mzv.cz/>

5 ROZVOJOVÉ PROJEKTY KAMBODŽSKÉHO KRÁLOVSTVÍ

Kambodža stále zůstává jednou z nejchudších zemí nejen v Asii, ale i ve světě. (viz. příloha č. 2, 3, 4, 5, 6) Politické nepokoje za poslední tři desetiletí a narušení hospodářské a sociální stability zanechalo mnoho obyvatel bez podpory a trvalého zdroje příjmů. Výsledkem je to, že mnoho rodin žije pod hranicí chudoby se špatným přístupem k penězům, potravinám, vzdělání a zdravotní péči. Je však nutné konstatovat, že Kambodžská královská vláda je odhodlána překonávat tato negativní fakta, a proto jsou realizovány dané projekty, které by měly napomáhat zmírnění chudoby a rozvoj Kambodži.

Jedním z realizátorů projektů, který existuje v Kambodži je tzv. Starfish, který byl založen v roce 2000 jako společenství založené humanitární organizací. Jedná se o místně registrovanou nevládní organizaci v Kambodži, která se snaží zmírnit zmíněné problémy.

Projekty, které tato organizace podporuje spadají do jedné ze tří kategorií: zdraví, bydlení, podnikání. Je zcela závislý na darech od jednotlivců a podniků. Umožňuje přístup lidí k sociálním službám a zdrojům. [23]

V roce 2001 byl zahájen projekt Starfish Bakery & Café, který zajišťuje příjmy pro Starfish. Tento projekt zajišťuje pracovní příležitosti pro osoby se zdravotním postižením, které obtížně získávají zaměstnání. V tomto centru si návštěvníci mohou vychutnat zdravé obědy, chutné pečivo a koláče, či využít vysokorychlostní internet a objednat si masáže. [23]

Dalším projektem, který je v Kambodži realizován je projekt pro zlepšení základního vzdělání. Přestože se vzdělávací systém v Kambodži zlepšil, reformy a zvýšení vládních výdajů, které probíhají od roku 2001 poukazují na přetrvávající významné výzvy, které souvisejí s přístupem a kvalitou vzdělání. Jedná se zejména o ty lidi, jejichž bydliště je v odlehlých a venkovských oblastech a ty, kteří žijí na pokraji chudoby, jsou příslušníky nějaké etnické menšiny či pohlaví. Tento vzdělávací program v Kambodži se snaží řešit zmíněné problémy prostřednictvím přístupu, který zdůrazňuje lepší vzdělávací řízení a vše pojímá celostně, tedy zahrnuje všechny oblasti. Tento program navazuje na zkušenosti ve světě, a to prostřednictvím světového vzdělávání v průběhu posledních pěti let, které bylo prováděno přes program „Podpora vzdělávání pro děti v zaostalých zemích“ (ESCUP) a „Program pro školy a pro život“ (SFL). Oba programy byly navrženy s cílem podporovat vzdělání mladých a zvýšit důležitost, kvalitu a přístup v základním vzdělávání. Zlepšení přístupu ke vzdělání je řešeno prostřednictvím stipendií, hygienických záchodů a nezávadné vody a dalších činností, které zprostředkovávají školní granty. Kvalita vzdělávání je posílena prostřednictvím intervencí zaměřených na zlepšení studijních programů, vzdělávání učitelů a vedení školy. Tento program se snaží připravit budoucí absolventy pro budoucí život a zaměstnání. [24]

Jedním z dalších strategických programů v Kambodži je program pro zlepšení přístupu na trh pro chudé. Tento projekt je geograficky zaměřen na centrální Kambodžu a je rozdělen na 4 části, kam směřují finance. Jsou to jednak lidské zdroje, zemědělství, infrastruktura a ženy. Pokud se jedná o odvětví silniční dopravy, finance plynou na podporu zlepšení vnitřního propojení a usnadnění přístupu na trhy a sociální služby. Projekt se také snaží rozvíjet hodnotové řetězce v zemědělství a životní úroveň na venkově.

Tento projekt probíhá již od roku 2009 a je datován do roku 2012. Příprava a realizace projektu dbá také na sociální a environmentální politiku. Projekt nezahrnuje žádné nedobrovolné přesídlení a nákup pozemků. Infrastrukturní opatření jsou malá a dopady na životní prostředí je dočasné, menší a lokalizované. Také rovnosti žen a mužů je v tomto projektu věnována pozornost, a to zejména v jeho počáteční fázi. Dokladem tohoto je fakt, že byl projekt navržen s použitím vysoce participativním přístupem zahrnující ženy, muže, mládež a seniory k určení rozsahu projektu, cílů a prováděcích opatření. Návrhářský tým využil participační nástroje, včetně rozhovorů a skupinových diskusí, které probíhaly v 11 vesnicích, kde byla analyzována jejich současná situace a zjištěny potřeby a přání ve vztahu k místnímu rozvoji. Klíčové rozhovory byly vedeny s nejvyššími představiteli obce, místními zástupci nevládních organizací a stávající subjekty pro místní rozvoj v odvětví řemesel.

Očekávanými výstupy tohoto projektu jsou:

- Posílení dovedností a řídicí schopnosti mikropodniků a malých podniků
- Rozvoj řemesel a místních produktů na trhu
- Posílení malých a středních podniků a služeb na podporu podnikání
- Efektivní řízení projektů, monitoringů a auditů.

Výsledky jsou již patrné v nynější době, kdy řemesla a místní výrobky na trhu jsou vyvíjeny tím správným směrem a také posílila podpora podnikání a marketing. Je však nutné dodat, že Kambodža nesmí v této podpoře ustat, pokud chce, aby i nadále tento vývoj probíhal tím správným směrem. [25]

5.1 KAMBODŽSKÉ ROZVOJOVÉ CÍLE TISÍCILETÍ

Kambodžská královská vláda je jedním z členů Valného shromáždění států organizace spojených národů a je pevně odhodlána překonávat propasti mezi globálními závazky a pokroky členských států. V roce 2003 královská vláda v Kambodži přizpůsobila 9 všeobecně dohodnutých rozvojových cílů tisíciletí, a to proto, aby lépe vyhovovala dané realitě v zemi.

Kambodžské Rozvojové cíle tisíciletí (CMDGs) zahrnují 9 hlavních bodů, 25 celkových cíle, a 106 konkrétních cílů. Hlavními body jsou:

- Odstranění extrémní chudoby a hladu
- Dosažení základního devítileté vzdělání občanů
- Rovnost pohlaví a posílení postavení žen
- Snížení dětské úmrtnosti
- Zlepšení zdraví matek
- Boj s HIV/AIDS, malárií a jinými nemocemi
- Zajištění udržitelnosti životního prostředí
- Zajištění globálního partnerského rozvoje
- Eliminování dopadu min [26]

Za rok 2010 byla vypracována zpráva, která hodnotí pokrok Kambodži, avšak upozorňuje také na oblasti, kde je potřeba většího soustředění úsilí na zlepšení během příštích pěti let. Výsledky cílů tisíciletí předvedly nový plánovací nástroj, který slouží pro sledování pokroku při snižování chudoby. Ministerstvo vyvinulo takzvané výsledkové karty, kde se zaznamenávají komplexní informace o demografii, přírodních zdrojích, chudobě, vzdělání, zaměstnání, bydlení, dopravě, pohlaví a domácím násilí, zdraví, hygieně, přístupu k čisté vodě, správě, zabezpečení a o domorodém obyvatelstvu.

6 ROZVOJOVÁ POMOC ČESKÉ REPUBLIKY V KAMBODŽE

Česká republika má s Kambodžou dobré bilaterální vztahy, které jsou předpokladem pro efektivní rozvojovou spolupráci. ČR se soustředí především na životní prostředí a sektor sociálního rozvoje (včetně vzdělávání, sociálních a zdravotnických služeb). Jedním z největších problémů Kambodži je vysoká úmrtnost matek při porodu a dětí do pěti let věku. Právě na tento problém se ve svém plánu rozvoje zaměřila kambodžská vláda a ČR (resp. Česká rozvojová agentura – ČRA) poskytla jedny z prvních dotačních titulů, které jsou zaměřené na zlepšení kvality a dostupnosti zdravotní péče v Kambodži a na rozvoj sociální péče a vzdělávání pro zdravotně postižené děti z provincie Takeo. [18] Vyvstává však otázka, zda se Česká republika prostřednictvím svých rozvojových projektů zaměřuje i na další body rozvojových cílů, které si kambodžská vláda zadala.

6.1 PROJEKTY ROZVOJOVÉ SPOLUPRÁCE ČR S KAMBODŽOU

Aktuálně probíhají tři projekty rozvojové spolupráce ČR s Kambodžou, které jsou realizovány formou dotací. Jsou jimi:

Zdraví pro matky a děti v Kambodži

Tento projekt započal 1.11.2010 v Provincii Takeo a jeho doba realizace je plánovaná do 31.12.2012. Jejím realizátorem je „Člověk v tísni, o.p.s.“¹⁰ Celkový rozpočet projektu činí 4 550 000,- Kč. Pro rok 2010 činil rozpočet 763 100,- Kč, z čehož dotace České rozvojové agentury činily 500 000,- Kč.

Projekt „Zdraví pro matky a děti v Kambodži“ se snaží o zvýšení kvality a dostupnosti zdravotnické péče o matku a dítě pro vesnické obyvatelstvo v provincii Takeo v Kambodži. Cílem projektu je zvýšení kvality zdravotnických služeb poskytovaných ve veřejných zdravotnických zařízeních a zvýšení poptávky po těchto službách u vesnického obyvatelstva.

Podpořeno bude 48 zdravotnických zařízení, kde budou zlepšovány technické podmínky a vybavení, budou zvyšovány odborné kompetence personálu a u vybraných zařízení bude snaha o komplexní reorganizaci fungování za účelem jeho zefektivnění. Veřejná zdravotnická péče bude zpřístupňována široké veřejnosti prostřednictvím osvětových kampaní a rozšiřování sociálně-zdravotní sítě zabezpečující bezplatnou zdravotnickou péči pro nejchudší. [18]

Po zhodnocení tohoto projektu je možné konstatovat, že přinese značná pozitiva, jelikož dle výše uvedeného popisu přinese zlepšení zdravotnické péče nejen pro matky s dětmi, ale obecně pro celé vesnické obyvatelstvo, které má často do těchto zařízení omezený přístup. Také bezplatné poskytování zdravotnické péče nejchudším zajisté zmírní úmrtnost díky prevenci proti nemocem, které běžně smrtelné nejsou.

¹⁰ Obecně prospěšná společnost Člověk v tísni vznikla jako humanitární organizace s cílem pomáhat v krizových oblastech a podporovat dodržování lidských práv ve světě. [19]

Posilování komunitní podpory pro postižené děti v provincii Takeo, Kambodža

Místem realizace tohoto projektu je stejně jako u předešlého provincie Takeo. Doba jeho realizace je stanovená od 1.11.2010 do 31.12.2012. Realizátorem, oproti předešlému, je Charita Česká republika.¹¹ Celkový rozpočet projektu byl stanoven na částku 3 231 190,- Kč. Pro rok 2010 činil rozpočet 548 100,- Kč, z čehož dotace České rozvojové agentury činily stejně jako v předchozím případě 500 000,- Kč.

Projekt řeší současnou situaci postižených dětí v provincii Takeo v Kambodži. Jejich současné zapojení do vzdělávacího procesu je velmi špatné, a to v důsledku slabého povědomí o jejich potřebách a nedostatku zkušeností. Cílem projektu je proto zlepšit přístup ke vzdělávání postižených dětí v Kambodži.

Projekt by měl mít tři výstupy. Prvním z nich bude funkční pracovní skupina se znalostmi, dovednostmi v oblasti inkluzivního vzdělávání. Na začátku projektu bude uskutečněn výzkum zaměřený na identifikaci a analýzu potřeb a schopností postižených dětí, pracovní skupina bude proškolená v problematice výše zmíněného inkluzivního vzdělávání a bude se podílet na vytvoření školících materiálů s touto tematikou. Současně bude vytvořen i monitorovací systém daného vzdělávání.

Druhým výstupem budou učitelé a řídicí pracovníci vzdělávacích institucí, kteří budou umět vytvořené materiály používat, a to tak, aby byl vidět prospěch ze začlenění postižených dětí do vzdělávacího systému. Toho bude dosaženo proškolením cílových skupin a jejich zapojením do přípravy aktivit napomáhajících začleňování postižených dětí.

Třetím výstupem budou komunity, které budou proškolené ve znalostech a dovednostech napomáhajících začlenění postižených dětí. Na úrovni komunit budou zformovány týmy ze zástupců komunity a ty budou proškoleny v dovednostech inkluzivního vzdělávání. [18]

¹¹ Hlavní činností Charity ČR je pomoc potřebným na území České republiky. Jde zejména o pomoc matkám s dětmi v tísní, lidem bez přístřeší, osobám se zdravotním a mentálním postižením, sociálně slabým rodinám, drogově závislým, opuštěným starým lidem, osobám, které se ocitly v osobní krizi, migrantům a uprchlíkům, vězňům a osobám vracejícím se z výkonu trestu. Důležitou součástí charitní práce je rovněž humanitární pomoc do zahraničí. [20]

Těchto výstupů bude dosaženo vytvořením školicích materiálů, proškolením učitelů a řídicích pracovníků vzdělávacích institucí v jejich používání, ale i mezinárodní výměnou zkušeností v tématice inkluzivního vzdělávání. Na úrovni škol budou poté existovat mimoškolní aktivity, které budou přímo zaměřené na postižené děti.

V rozvinutých zemích je podpoře a začleňování postižených dětí věnována pozornost, a proto by toto nemělo být opomíjeno ani v zemích rozvojových. Přestože finanční prostředky plynoucí z donorských zemí, resp. z ČR, skýtají více možností, kam by mohly směřovat, a tím pádem by se mohlo zdát, že právě tato oblast není důležitá, tak je příhodné konstatovat, že i přesto by si zasloužila více pozornosti, a proto poskytla ČR finance právě na tento projekt.

Zlepšení kvality a dostupnosti zdravotní nutriční péče pro děti do 5 let

Stejně jako předešlé dva projekty, tak i tento, je směřovaný do provincie Takeo. Jeho realizace je ohraničena termíny 1.12.2010 – 31.12.2011. Jejím realizátorem je MAGNA DĚTI V TÍSNI, o.p.s.¹² Rozpočet tohoto projektu je stanoven na částku 2 133 305,- Kč. V roce 2010 byl rozpočet vyčerpán sumou 385 250,- Kč, z čehož dotace České rozvojové agentury činily 364 175,- Kč.

Projekt je zaměřen na zlepšení kvality a dostupnosti zdravotní a nutriční péče o pediatrického klienta v distriktu Dan Keo, provincie Takeo, v Kambodži. V partnerství s Provincial Health Department of Takeo navázala Magna spolupráci s okresní spádovou nemocnicí a 15 zdravotními středisky, v kterých se zaměří na posílení jejich provozní kapacity ve smyslu renovace a materiálního dovybavení.

Projekt je dále zaměřen na posílení odborné kvalifikace zdravotního personálu a dobrovolných komunitních pracovníků formou školení a tréninku. Pro vyškolené pracovníky bude nastaven referenční systém doporučené péče o pediatrického klienta tzv. CMAM (Communitybased Management of Acute Malnutrition). [18]

¹² Obecně prospěšná společnost Magna Děti v tísní je nezisková organizace, jejímž posláním je pomáhat lidem v krizových oblastech světa, realizovat humanitární a rozvojové projekty ve světě zaměřené na pomoc lidem v nouzi, ať již způsobené chudobou, chorobami, válkou nebo ekologickou devastací, a to bez ohledu na etnickou, náboženskou či rasovou příslušnost. [21]

Jak již bylo zmíněno u projektu Zdraví pro matky a děti v Kambodže, podpora zdravotnické péče a kvalifikace zdravotního personálu je v chudých oblastech této země velice důležitá, jelikož úmrtnost dětí do pěti let je velice závažným problémem. Na druhé straně je nutno zauvažovat nad faktem, zda by větší pozornost neměla být věnována na projekty, které se zabývají zastavením populační exploze v této zemi, jelikož právě toto má dopad to, že malé děti umírají, protože nemají dostatek jídla a péče, která je pro ně nezbytná.

6.1.1 ZHODNOCENÍ SOULADU PROJEKTŮ FINANCOVANÝCH Z ČR S KAMBODŽSKÝMI ROZVOJOVÝMI CÍLI

Dle výše uvedeného je zřejmé, že projekty, které Česká republika uskutečňuje v Kambodže, se vyhovují cílům, které byly schválené Kambodžskou vládou. Kambodže tak alespoň v malé míře pomohou zkvalitnit zdravotní péči pro děti do 5 let, více podporovat matky s dětmi a v neposlední řadě zlepšit péči pro postižené děti.

6.2 VYHODNOCENÍ KAMBODŽSKÝCH CÍLŮ

Přestože je Kambodža zařazena mezi nejchudší země světa jsou zaznamenány nejen negativní fakta, ale také úspěchy, kterých se této zemi podařilo dosáhnout. Podrobněji jsou rozebrána v následujícím textu.

6.2.1 ÚSPĚCHY KAMBODŽSKÝCH CÍLŮ TISÍCILETÍ

- Významné zlepšení míry chudoby v městských a dostupných venkovských oblastí
- Snížení podvážky dětí a používání jodizované soli
- Rozšíření základního vzdělání pro více dětí a snížení rozdílů mezi městskými, venkovských a odlehlými oblastmi v rámci základního vzdělávání.
- Snížení nerovnosti pohlaví ve většině oblastí, zejména v základním a středním vzdělávání, v gramotnosti mládeže, mzdách v zemědělství a průmyslu, ve volených a jmenovaných zástupcích vládních pozic.
- Vývoj právního a institucionálního rámce pro boj proti násilí páchanému na ženách a zvýšení povědomí, že domácí násilí je špatné.
- Významné snížení úmrtnosti jak u nezletilých, tak u dětí mladších 5 let, prostřednictvím lepšího očkování proti dětským chorobám.

- Vyškolení porodních asistentek a snížení celkové plodnosti.
- Snížení přenosných nemocí: HIV / AIDS, malárií, horečku dengue a tuberkulózu.
- Nárůst oblastí s chráněnými lesy a rybářských rezervací a zlepšení přístupu k pitné vodě v městských i venkovských oblastech.
- Významný pokrok nastal také v odminování a s tím souvisejícího snížení nehod, jakož i rozvoj právního a institucionálního rámce pro poskytování pomoci obětem [27]

6.2.2 NEDOSTATKY KAMBODŽSKÝCH CÍLŮ TISÍCILETÍ

- Vysoká míra chudoby venkova a zvýšením příjmové nerovnosti.
- Malý pokrok v boji proti dětské práci.
- Nerovnost pohlaví v terciárním vzdělávání a gramotnosti pro dospělé
- Zapojení žen do rozhodování v top pozicích
- Přetrvávající vysoká úroveň domácího násilí a nízká úroveň přístupu a využití profesionálních služeb.
- Nízké cíle v oblasti dětské úmrtnosti.
- Držení si odstupu od využívání moderních metod porodu, a přístupu ke kvalitním zdravotnickým službám, což tedy vede k vysoké míře úmrtnosti matek.
- Pokračující vysoká míra úmrtnosti z důvodu tuberkulózy.
- Pokračující ztráta chráněných oblastí, degradace lesů a jejich nedostatečná ochrana.
- Nízké cíle vztahující se k venkovské pitné vodě a hygienickým zařízením.
- Nedostatečné využívání oprávněného přístupu na trh.
- Nedostatečné cíle pro informační a komunikační technologie. [27]

Je velmi pozitivní, že kambodžská vláda není pasivním příjemcem pomoci, ale i ona sama se snaží plnit cíle tisíciletí, které si stanovila. Dle výše uvedeného je vidět, že skýtá dílčí úspěchy, kde je záhodné vyzdvihnout především snížení chudoby v městských a dostupných venkovských oblastech, snížení přenosných nemocí a snížení podváhy dětí, jelikož tyto oblasti jsou velmi diskutovanými problémy Kambodžského království. Na druhé straně cíle, které se řadí zatím mezi nedostatky, jako jsou informační a komunikační technologie, či pokračující degradace lesů, jsou cíle, které nejsou v nynější situaci země ty nejdůležitější, proto by se Kambodža měla hlavně soustředit potlačení dětské práce, nerovnosti v pohlaví a neustávat ve snižování chudoby a zvyšování zdravotnické péče.

ZÁVĚR A DOPORUČENÍ PRO DONORSKÉ STÁTY, ZEJM. ČR

Je znám fakt, že se od r. 1992 konají každý jeden až dva roky mezinárodní konference o pomoci Kambodži, kde se donorské země po zhodnocení reformních kroků kambodžské vlády zavážou k poskytnutí určité částky rozvojové pomoci na další období. Ekonomické a sociální reformy, které se v posledních letech snaží prosadit kambodžská vláda, jsou vcelku pozitivně hodnoceny ze strany většiny mezinárodních finančních institucí i hlavních donorských zemí, čemuž tedy odpovídají i zvyšující se částky přislíbené finanční pomoci.

Je zde nutné podotknout, že by donorské země při navazování zahraniční rozvojové spolupráce měly upřednostňovat potřeby v přijímajících zemích nad svými zájmy. Tedy aby finanční pomoc nesměřovala jen do zemí, které jsou nějakým způsobem důležité pro bezpečnostní, ekonomické či politické zájmy donorských zemí, resp. ČR. (viz podkapitola 3.6)

Dle Karin Bartošové z Ministerstva zahraničních věcí je znám fakt, že v roce 2009 dosáhla rozvojová pomoc ČR téměř 215 milionů dolarů, tedy 0,12% HDP. Částka za rok 2010 se pohybovala v podobných dimenzích, a tedy nesplnila cíl, který byl stanoven pro nové členské státy EU. Tím bylo dát v roce 2010 0,17% HDP na rozvojovou pomoc, v roce 2015 pak 0,33%. Vzhledem k tomu, že v dohledné době se zřejmě objem poskytované pomoci příliš navyšovat nebude, nelze očekávat, že by v tomto směru ČR svou rozvojovou politiku zásadním způsobem přehodnotila.

Jak již bylo zmíněno výše, Česká republika by se měla především zaměřit na projekty, které bojují proti populační explozi, která je v Kambodže považována za velký problém, jelikož průměrná míra celkové porodnosti se pohybuje v průměru okolo 3,5 dítěte na jednu ženu (v porovnání s ČR: je to cca 0,53 dítěte na jednu ženu). Pokud se i nadále budou děti rodit v takovéto míře, bude těžké plnit cíle tisíciletí, které si kambodžská vláda předsevzala, jelikož je těžké v těchto rozvojových zemích poskytnout dostatečnou péči všem narozením dětem a dětem do 5 let, a ty pak následně umírají.

Je nutné také zmínit fakt, že by nemělo být opomíjeno vzdělání kambodžských dětí, jelikož je na velmi nízké úrovni. Do této oblasti by měla směřovat značná finanční podpora jak z České republiky, tak i z ostatních donorských zemí. Finance by měly být jednak využity na výstavbu školských zařízení, kterých je v Kambodže velice málo, a tím pádem je zanedbávaný přirozený rozvoj dětí, ale také do kvalifikace budoucích učitelů a učebních pomůcek. Cílem těchto projektů by mělo být připravit děti z venkova k tomu, aby uspěli v měnícím se ekonomickém kambodžském prostředí. Tyto děti i jejich rodiny totiž stále žijí způsobem života, který se zaměřuje na pěstování rýže a zeleniny a gramotnost a školní docházka ustupuje této zemědělské práci. Kambodža však stále prochází modernizací a zemědělská půda je často prodávána a mohlo by se stát, že děti z venkovských rodin v budoucnu nebudou mít ani vlastní pozemek na pěstování plodin k obživě, ani vzdělání, které by jim mohlo napomoci obstarat si zaměstnání, a proto jsou tak vážně ohroženi chudobou.

Je však nutné říci, že Kambodža musí také efektivně využívat poskytovanou pomoc od donorských zemí, a ne být jen pasivním příjemcem, a to jak v průběhu jednotlivých projektů, tak i po odchodu humanitárních pomoci a neustávat tedy v jejich pokračování. Země by měla prohlubovat i nadále dílčí úspěchy, které se jí podařilo již uskutečnit a neměla by ustávat v plnění cílů tisíciletí, které si stanovila, a ve kterých má stále nedostatky. Jedná se především o problém vysoké míry chudoby, která panuje na venkově a s tím spojené neustálé zvyšování příjmové nerovnosti. Pokud tomu tak bude a Kambodža bude aktivně přistupovat ke zvyšování úrovně země, tak do ní budou i nadále směřovat finanční výpomoci.

RESUMÉ / SHRnutí

Problém nerovnoměrného rozvoje regionů ve světě, jak bylo v této práci popsáno, je skutečně velice aktuální téma, nad kterým bychom se měli pozastavit. Bylo řečeno, že primárním zdrojem těchto disparit je nerovnoměrné rozmístění přírodních zdrojů. Lze také zkonstatovat, že stupeň nerovnoměrnosti v dnešní době je výsledkem předešlého společenského vývoje a též politiky rozvoje.

V práci bylo popsáno několik teorií regionálního rozvoje, jenž byly vytvářeny desítky let a tudíž prošly řadou vývojových fází. Tyto teorie představují ucelený systém a vysvětlují působení základních faktorů, subjektů, mechanismů a dalších souvislostí regionálního rozvoje.

Text popisuje jednotlivé směry a zdůrazňuje fakt, že základní otázkou, kterou se zabývají, je postavení role státu v ekonomice, přičemž v dnešní době je hledána vhodná míra intervencionalismu. Zabývají se též dilematem, který se týká vzniku a významu nerovností pro vývoj ekonomický a sociální a je poukázáno též na neméně významný vliv geografické polohy a konkrétních vládních rozhodnutí.

V první kapitole jsou rozebrány neoliberalní modely regionálního růstu, a to jedno a dvousektorové, dále pak nová ekonomická geografie a nová teorie růstu a v neposlední řadě teorie „jádro – periferie“, která v sobě zahrnuje dalších šest teorií.

Druhá kapitola je zaměřena na rozvoj na regionální, resp. globální úrovni, přičemž je zde rozebráno, v jakých vizích existuje slovo rozvoj a dále je vysvětleno, že pojmem regionální rozvoj se rozumí růst socioekonomického, environmentálního potenciálu a konkurenceschopnosti regionů vedoucí ke zvyšování životní úrovně a kvality života jejich obyvatel.

Jsou zde také vysvětleny 3 úrovně rozdílů, které se neustále prohlubují. Jedná se o nerovnosti mezi národy, nerovnosti v rámci státu a nerovnost mezi lidmi na světě.

Na druhé straně na toto téma navazují podmínky vyváženého rozvoje, a to politické, kam bezesporu patří uspořádání mezinárodního systému a vytváření rozvoje komunikačních a

informačních technologií, díky kterým se lze rychle spojovat do nadnárodních sítí, které využívají platformy pro kritiku nevyváženého uspořádání i světové ekonomiky a tím přispívají k řešení daných problémů. Další podmínkou, která byla zmíněna, jsou lidská práva, přičemž změny, které jsou prosazované, se snaží o to, aby byla lidská práva, promítnuta do vnitrostátní legislativy a respektována v praxi.

V této kapitole byly také rozebrány metody měření disparit, kdy jsou jednotlivé regiony porovnávány jak na základě předem zvolených ukazatelů, které jsou časově, věcně a prostorově vymezeny, tak i statistickými metodami, kde lze jako nejznámější jmenovat Gininho koeficient.

Není zde opomenuto ani hodnocení regionální konkurenceschopnosti. Byly zde popsány ukazatele jakými jsou hrubý domácí produkt, míra nezaměstnanosti, tvorba hrubého fixního kapitálu, inovační výkonnost a běžný účet. Tyto vyjmenované ukazatele se řadí mezi ukazatele ekonomické. Na druhé straně existují ukazatele alternativní, kam patří index lidského rozvoje, index lidské chudoby, genderový rozvojový index a index budoucího stavu. Všechny uvedené metody hodnocení jsou v práci podrobněji rozebrány.

Práce byla dále zaměřena na rozvojovou pomoc, kterou poskytuje Česká republika. Bylo zjištěno, že tato pomoc obecně stále roste a Česká republika se tedy spolu s ostatními vyspělými zeměmi snaží hledat způsoby, jak dosáhnout toho, aby poskytnutá pomoc byla co nejefektivněji využita a aby skutečně vedla k vyrovnaní velikých rozdílů mezi bohatou a chudou částí světa. Cíle, které má Česká republika stanovené jsou například snížení chudoby, ekonomicko-průmyslový rozvoj, rozvoj zemědělství, řízení migrace a další.

V textu byly též zmíněny tzv. prioritní země, kterým bude naše republika poskytovat dlouhodobě rozvojovou pomoc. Jak již bylo řečeno, jsou jimi Angola, Zambie, Vietnam, Mongolsko, Jemen, Moldavsko, Bosna a Hercegovina, Srbsko a Černá Hora. Tyto země však nebyly vybrány náhodou, ale musely splnit určitá kritéria, kterými jsou stupeň socioekonomického rozvoje přijímající země, zahraničně-politické vztahy přijímající země k ČR, úroveň demokracie, vhodná infrastruktura pro projekty v přijímající zemi a koordinace s aktivitami ostatních dárcovských zemí a mezinárodních organizací. V tabulkách zde byly

uvedené prostředky ZRS, které poskytuje ČR zmíněným zemím a kolik projektů je z těchto peněz uskutečněno.

Zmíněni byli také aktéři této rozvojové spolupráce, kterými jsou Ministerstvo zahraničních věcí ČR, jednotlivá sektorová ministerstva a Rozvojové středisko mezinárodních vztahů, přičemž, jak je v práci napsáno, jednotlivé projekty jsou realizovány pomocí státních institucí, nevládních organizací, vysokých škol a soukromých firem. Dále byly podrobněji rozebrány formy rozvojové spolupráce, které jsou trojího druhu (bilaterální, trilaterální a multilaterální).

Čtvrtá kapitola se zabývá již konkrétním příkladem, kam putuje rozvojová pomoc z České republiky do Kambodži. Nejprve text seznamoval se samotou zemí, jejími obecnými informacemi a ekonomickými podmínkami, kde bylo zjištěno, že Kambodža patří svým stupněm ekonomického rozvoje mezi tzv. nejméně rozvinuté země. Její ukazatel HDP na hlavu v roce 2009 představoval 693 USD a podle indexu lidského rozvoje hodnotícího délku života, zdraví, vzdělání a životní úroveň byla Kambodža zařazena na 130. místo ve světě. Tabulky v této kapitole poskytují souhrny makroekonomických ukazatelů země za období 2005 – 2009.

Dále se práce přesunula do své praktické části, kde byly popsány jednotlivé projekty rozvojové spolupráce České republiky s Kambodžou. Byly zde vyjmenované tři, které v dnešní době probíhají. Jsou jimi: projekt „Zdraví pro matky a děti v Kambodži“, projekt „Posilování komunitní podpory pro postižené děti v provincii Takeo“ a posledním je projekt „Zlepšení kvality a dostupnosti zdravotní nutriční péče pro děti do 5 let“.

Předposlední kapitola byla věnována rozvojovým projektům samotného Kambodžského království, kde byly jmenovány také 3 hlavní. Jedním z nich je projekt, který zajišťuje pracovní příležitosti pro osoby se zdravotním postižením, a které tedy obtížně získávají zaměstnání. Dále byl zmíněn projekt pro zlepšení základního vzdělání, který vznikl proto, že přestože se vzdělávací systém v Kambodži zlepšil, přetrvávají zde významné výzvy, které souvisejí s přístupem a kvalitou vzdělání. Bylo zde popsáno, že se jedná zejména o ten problém, že lidé, jejichž bydliště je v odlehlých a venkovských oblastech a ti, kteří žijí na pokraji chudoby, či jsou příslušníky etnické menšiny či pohlaví, mají obtížné možnosti

vzdělání. Posledním ze strategických programů v Kambodži, který byl v textu uveden, je program pro zlepšení přístupu na trh pro chudé. V závěru této podkapitoly byly zmíněné očekávané výstupy daného projektu, kterými jsou: posílení dovedností a řídicí schopnosti mikropodniků a malých podniků, rozvoj řemesel a místních produktů na trhu, posílení malých a středních podniků a služeb na podporu podnikání a v neposlední řadě efektivní řízení projektů, monitoringů a auditů.

Na tyto projekty byly navázány kambodžské rozvojové cíle tisíciletí, které poukazují na to, že se kambodžská vláda snaží překonávat propasti mezi globálními závazky a pokroky členských států. V textu je vyjmenováno 9 cílů takových, které Kambodža přijala, a které vyhovují dané realitě v zemi. Tyto cíle byly následně vyhodnoceny a byla uvedena jejich pozitiva a negativa a v závěrečné fázi bylo provedeno vyhodnocení a doporučení pro tuto zem.

Nerovnoměrný rozvoj světa, resp. regionů, je velice závažný globální problém, který se i přes snahu pomoci rozvojovým zemím, stále prohlubuje. Proto jsem se tomuto tématu ve své práci věnovala a prakticky na tyto problémy poukázala.

ZDROJE

[1] JENÍČEK, Vladimír. *Vyvážený rozvoj na globální a regionální úrovni*. Praha : C.H.Beck, 2010. 232 s. ISBN 978-80-7400-195-6.

[2] *Www.xtb.cz* [online]. 12.6.2010 [cit. 2010-12-06]. Ekonomické ukazatele. Dostupné z WWW:

<http://www.xtb.cz/vzdelani/zaklady_investovani_na_financnich_trzich/fundamentalni_analyza/ekonomicke_ukazatele/>.

[3] *Www.rozvojovka.cz* [online]. 2007 [cit. 2010-12-06]. Zahraniční rozvojová spolupráce ČR. Dostupné z WWW: <http://www.rozvojovka.cz/zahranicni-rozvojova-spoluprace-cr_228_3.htm>.

[4] *Http://www.mzv.cz/* [online]. 2010 [cit. 2010-12-06]. Zahraniční rozvojová spolupráce. Dostupné z WWW: <<http://www.mzv.cz/pomoc/>>.

[5] *www.mzv.cz/* [online]. 2010 [cit. 2010-12-06]. Koncepce zahraniční rozvojové spolupráce. Dostupné z WWW: < www.mzv.cz/public/5b/5c/67/501254_391744_Koncepce_ZRS.doc>.

[6] *http://www.czda.cz/* [online]. 2010 [cit. 2010-12-06]. Trilaterální spolupráce. Dostupné z WWW: < <http://www.czda.cz/rozvojova-spoluprace/rozvojova-spoluprace-cr-zrs/trilateralni-spoluprace.htm>>.

[7] *http://www.fors.cz/* [online]. 2010 [cit. 2010-12-06]. České fórum pro rozvojovou pomoc. Dostupné z WWW: < <http://www.fors.cz/cz/>>.

[8] Velký atlas světa 103 – Encyklopedie geografie

[9] *Http://www.matrixtravel.eu/* [online]. 2009 [cit. 2010-12-07]. Historie - Kambodža. Dostupné z WWW: <<http://www.matrixtravel.eu/index.php?ido=2769&idm=>>>.

[10] *Http://www.businessinfo.cz/* [online]. 2010 [cit. 2010-12-07]. Kambodža: Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR. Dostupné z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cz/sti/kambodza-obchodni-a-ekonomicka-spoluprace-s-cr/7/1000946/>.

[11] *BLAŽEK, Jiří; UHLÍŘ, David*. Teorie regionálního rozvoje : Nástin, kritika, klasifikace. Praha : Karolinum, 2002. 211 s. ISBN 80-246-0384-5

[12] HUČKA, Miroslav; KUTSCHERAUER, Alois; TOMÁNEK, Petr. *Http://disparity.vsb.cz/* [online]. červen 2008 [cit. 2011-02-03]. Metodologická východiska zkoumání regionálních disparit. Dostupné z WWW: <http://disparity.vsb.cz/dokumenty2/wp_2.pdf>. ISBN 1802-9450.

[13] *Http://www.czso.cz/* [online]. 25.9.2008 [cit. 2011-02-07]. Český statistický úřad. Dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/hruby_domaci_produk_t_%28hdp%29>.

[14] MACH, Petr. *Http://www.petrmach.cz/* [online]. 8.3.2003 [cit. 2011-02-10]. OSN je odsloužena k trvalému selhání. Dostupné z WWW: <<http://www.petrmach.cz/cze/prispevek.php?ID=95>>.

[15] SLÁDKOVÁ, Zuzana, et al. *http://glopolis.org/* [online]. 2008 [cit. 2011-02-10]. Jak Česká republika pomáhá. Dostupné z WWW: <<http://glopolis.org/soubory/jak-ceska-republika-pomaha.pdf>>.

[16] *Http://www.mzv.cz/* [online]. 10.6.2010 [cit. 2011-02-10]. Informace o zahraniční rozvojové spolupráci ČR v roce 2009. Dostupné z WWW: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/dvoustranna_zrs_cr/projekty/informace_o_zahranicni_rozvojove.html>.

[17] *Http://www.mzv.cz/* [online]. 2010 [cit. 2011-02-10]. Kambodža - ekonomická stránka země. Dostupné z WWW: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/asie/kambodza/ekonomika/ekonomicka_charakteristika_zeme.html>.

[18] *Http://www.czda.cz/* [online]. 2009 [cit. 2011-02-10]. Česká rozvojová agentura. Dostupné z WWW: <<http://www.czda.cz/cra/projekty/kambodza.htm>>.

[19] *Http://www.clovekvtisni.cz/* [online]. 2006 [cit. 2011-02-10]. Člověk v tísní. Dostupné z WWW: <<http://www.clovekvtisni.cz/index2.php?id=176>>.

[20] *Http://www.charita.cz/* [online]. 8.10.2004 [cit. 2011-02-11]. Charita Česká republika. Dostupné z WWW: <<http://www.charita.cz/article.asp?nArticleID=310&nDepartmentID=187&nLanguageID=1>>.

[21] *Http://www.magnadetivtisni.cz/* [online]. 2009 [cit. 2011-02-11]. Magna - děti v tísní. Dostupné z WWW: <<http://www.magnadetivtisni.cz/cz/o-nas/>>.

[22] STONOVÁ, Petra. *Ukazatelé a měření regionálních disparit* [online]. Pardubice, 2010. 138 s. Diplomová práce. Univerzita Pardubice. Dostupné z WWW: <http://dspace.upce.cz/bitstream/10195/36310/1/StonovaP_Ukazatele%20a%20mereni_BS_2010.pdf>.

[23] *Www.starfishcambodia.org* [online]. 2008 [cit. 2011-03-14]. The Starfish project. Dostupné z WWW: <<http://www.starfishcambodia.org/>>.

[24] *Www.worlded.org* [online]. 2011 [cit. 2011-03-14]. World education. Dostupné z WWW: <<http://www.worlded.org/WEIInternet/projects/>>.

[25] *Www.adb.org* [online]. 2011 [cit. 2011-03-14]. Asian Development Bank. Dostupné z WWW: <<http://www.adb.org/cambodia/projects.asp>>.

[26] *Www.mop.gov.kh* [online]. 2006 [cit. 2011-03-14]. Ministry of planning Cambodia. Dostupné z WWW: <<http://www.mop.gov.kh/Default.aspx?tabid=156>>.

[27] *Www.un.org.kh* [online]. 2010 [cit. 2011-03-14]. United Nations Development Programme Cambodia. Dostupné z WWW: <<http://www.un.org.kh/undp/mdgs/cambodian-mdgs/what-are-the-cambodia-millennium-development-goals>>.

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Schéma vývoje názorů na roli státu v ekonomice pro teorii regionálního rozvoje	13
Tabulka 2: Kritéria a bodování použité pro výběr prioritních zemí na období 2006 - 2010	42
Tabulka 3: Prioritní země ZRS ČR 2006 – 2010	43
Tabulka 4: Přehled využití finančních prostředků v roce 2009 v prioritních zemích	44
Tabulka 5: Objem finančních prostředků vydaných na zahraniční rozvojovou spolupráci	52
Tabulka 6: Struktura kambodžského HDP v letech 2005 – 2009 (v % HDP)	58
Tabulka 7: Makroekonomické ukazatele ze období 2005 – 2009	58
Tabulka 8: Zahraniční pomoc Kambodži v letech 2005 – 2009 (v mld. riel)	59

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 Vývoj ZRS ČR v období 2005 - 2009 (v mil. Kč) - celkový objem, objem na bilaterální a multilaterální ZSR.....	51
--	----

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Mapa poloostrovu Zadí Indie	80
Příloha 2: Obydlí v Kambodže	81
Příloha 3: Obydlí v Kambodže 2	82
Příloha 4: Městská tržnice v Kambodže	83
Příloha 5: Doprava v Kambodže	84
Příloha 6: Místní pochutiny na tržnici	85

Příloha 1: Mapa poloostrovu Zadí Indie

Zdroj: Www.geology.com [online]. 2011 [cit. 2011-04-20]. Cambodia Map. Dostupné z WWW: <<http://geology.com/world/cambodia-satellite-image.shtml>>.

Příloha 2: Obydlí v Kambodže

Zdroj: Fotograf Václav Janovský

Příloha 3: Obydlí v Kambodže 2

Zdroj: Fotograf Václav Janovský

Příloha 4: Městská tržnice v Kambodže

Zdroj: Fotograf Václav Janovský

Příloha 5: Doprava v Kambodže

Zdroj: Fotograf Václav Janovský

Příloha 6: Místní pochutiny na tržnici

Zdroj: Fotograf Václav Janovský